

Názory veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry

Alena Knapová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena Knapová**
Osobní číslo: **H11840**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Názory veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti homosexuality a výchovy dětí homosexuálními páry.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

SEIDL, Jan a kolektiv. *Od žaláře k oltáři: Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Vyd. 1. Brno: Host, 2012, 584 s. ISBN 978-80-7294-585-6.

ČESKO. Zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLOU) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011, 119 s. ISBN 978-80-7419-041-4.

POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 249 s. ISBN 978-80-210-5013-6.

PUTNA, Martin C. *Homosexualita v dějinách české kultury*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011, 494 s., 1141 s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-200-2000-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Jana Jurčíková Ústav pedagogických věd
Datum zadání bakalářské práce:	27. ledna 2014
Termín odevzdání bakalářské práce:	2. května 2014

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengšlová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.2.2019

Knapová

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejněním obhajobních prací.

²⁾ Všechna díla nezájímavá zveřejňuje Univerzita, diplomová, bakalářská a výzkumná práce, v kterých prošlo obhajobou, včetně písemné opozice a výšeškolní obhajoby prostřednictvím školního kvalifikačního prací, které opravuje. Zvláštní zveřejnění stanoví vnitřní předpis Univerzity Bato.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá názory veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry. Práce je rozdělena do dvou částí a to na teoretickou a praktickou. Teoretická část vymezuje definici homosexuality, její stručnou historii, dále jsou představeny sdružení homosexuálních občanů. Teoretická část se také zabývá registrovaným partnerstvím a v poslední řadě i homosexuálními rodinami, jejichmi možnostmi vzniku a výzkumy zaměřenými na homoparentalitu. Praktická část je věnována výsledkům kvantitativního výzkumu, jehož cílem bylo zjistit postoje široké veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry.

Klíčová slova: LGBTI, homosexualita, gay, lesba, rodina, výchova dětí, homoparentalita

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with public views on the education of children by homosexual couples. The work is divided into two parts, a theoretical one and a practical one. The theoretical part defines homosexuality, its brief history, also presents views of homosexual rights associations. The theoretical part deals also with the registered partnership in the end and with same-sex families, possibilities their emergence, and with the research on the same-sex parenting. The practical part is devoted to the results of the quantitative research, which aimed to determine the attitudes of the general public on the education of children by same-sex couples.

Keywords: LGBTI, homosexuality, gay, lesbian, family, Education of children, LG parenting

Mé poděkování patří především Mgr. Janě Jurčíkové, za její odborné vedení, cenné rady a připomínky. Dále také děkuji celé své rodině a mému příteli za jejich podporu při psaní bakalářské práce, ale i za podporu po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Alena Knapová

Motto: *„Je lepší být nenáviděn pro to, jaký jsi, než být milován pro to, co nejsi“*

Kurt Cobain

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 HOMOSEXUALITA – JEJÍ DEFINICE A HISTORIE V ČESKÝCH ZEMÍCH	11
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY	12
1.2 DEFINICE HOMOSEXUALITY.....	13
1.2.1 Příčiny homosexuality.....	15
1.3 HISTORIE HOMOSEXUALITY V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	16
2 SDRUŽENÍ ORGANIZACÍ HOMOSEXUÁLNÍCH OBČANŮ - SOHO.....	23
2.1 ČLENSKÉ ORGANIZACE SOHO	29
3 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ.....	31
3.1 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ DLE ZÁKONA.....	38
4 HOMOSEXUÁLNÍ RODINA	41
4.1 MOŽNÉ ZPŮSOBY HOMOSEXUÁLNÍHO RODIČOVSTVÍ.....	45
4.2 VÝZKUMY ZABÝVAJÍCÍ SE HOMOSEXUÁLNÍMI RODINAMI	47
II PRAKTICKÁ ČÁST	51
5 REALIZACE VÝZKUMU	52
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	52
5.2 HLAVNÍ A DÍLČÍ CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	52
5.3 STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	52
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	53
5.5 DRUH A METODY SBĚRU DAT.....	53
6 INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	54
6.1 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	73
6.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	77
ZÁVĚR	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	80
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	83
SEZNAM TABULEK.....	84
SEZNAM PŘÍLOH.....	86

ÚVOD

Homosexualita, když se řekne toto slovo, ve spoustě z nás to vyvolá vlnu negativních emocí a předsudků. I v dnešní době stále spousta lidí se s touhle sexuální orientací nedokáže smířit a považují ji za něco špatného a nepřipustného. Pravděpodobně odmítání této sexuální orientace pramení z náboženství. Neboť v Bibli je homosexualita naprosto nepřipustná. Ale proč vlastně spousta lidí stále odmítá homosexuální lidi přijmout mezi sebe? Vždyť dnešní doba je již jiná, otevřená novým věcem a možnostem. A neměla by být právě i vůči homosexualitě otevřená? Na to lze jen těžko odpovědět. Mnohé vědecké výzkumy však dokazují, že homosexualita je vrozená a tudíž se už se svou orientací rodíme. Vědci dokázali, že už v okamžiku našeho početí je rozhodnuto, jakou orientaci budeme mít. Tak proč tedy odsuzovat homosexuální lidi za to jací jsou? Je třeba si uvědomit, že homosexualita existuje a existovala vždy v různých dobách a v různých kulturách. O homosexualitě se vedou v naší společnosti časté diskuze, což lze považovat za jakýsi posun vpřed, zvláště v současnosti, kdy se hovoří o možnostech výchovy dětí homosexuálními páry. Ano, je to tak, je třeba si uvědomit, že i homosexuální jedinci mají touhu a přání vychovávat děti a že by jim to mělo být umožněno. Připusťme si fakt, že je spousta homoparentálních rodin. Měli bychom se stát vůči tomuto tématu otevřenější. Vždyť spousta lidí si samo sebou není jistých zda jsou skutečně heterosexuálně zaměřeni, nejdenn člověk svádí vnitřní boj se svou orientací.

Pro bakalářskou práci bylo zvoleno téma „Názory veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry“. A to právě z důvodu, že jsou zajímavé odlišnosti názorů široké veřejnosti na toto téma. Na toto téma se často mezi lidmi vedou spory, které vždy lidi rozdělí na dva tábory a mnohdy to skončí divokou hádkou, kdy jedni jsou velkými zastánci a druzí zapřísáhlými odpůrci. Bylo by tedy zajímavé zjistit, proč jedni homoparentální rodiny odsuzují a druzí schvalují, jaké důvody je k tomu vedou.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretickou a praktickou. V teoretické části se nejprve budeme zabývat definicí homosexuality a dále historií homosexuality v českých zemích. V další kapitole si představíme sdružení organizací homosexuálních občanů. V další části probereme boj homosexuálů o registrované partnerství a s tím spojenou legislativu a naposled se podíváme na homosexuální rodiny, na možnosti jejich vzniku a na již proběhnuté dosavadní výzkumy. V praktické části se budeme zabývat vyplněnými dotazníky od respondentů a provedeme si analýzu jednotlivých otázek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HOMOSEXUALITA – JEJÍ DEFINICE A HISTORIE V ČESKÝCH ZEMÍCH

V první kapitole bakalářské práce si objasníme pojmy související s tématem homosexuality. Objasníme si pojmy jako je sexualita, sexuální preference, sexuální identifikace, coming out, což je pojem který je neodmyslitelně spjat s homosexualitou, homoparentalita, dále si vymezíme definici homosexuality. Definic tohoto pojmu existuje celá řada, ale my si představíme jen některé, které považujeme za nejpřesnější a nejsrozumitelnější. Rozdělíme si mužskou a ženskou homosexualitu. Dále si uvedeme i možné příčiny vzniku homosexuality. V další podkapitole se zaměříme na historii homosexuality v českých zemích a to v období od první republiky do současnosti. Představíme si zde, jak to vypadalo s přijímáním homosexuálně orientovaných jedinců v několika různých obdobích v českých zemích a postupné změny a postoje na tuto sexuální orientaci. Je důležité, abychom si uvědomili, že homosexualita byla součástí našich životů od pradávna. Vždyť už i v Bibli je několikrát homosexualita zmiňována. Neměli bychom před touto sexuální orientací zavírat oči.

Dříve byla homosexualita považována za nemoc, či poruchu zdraví. Dnes již tomu tak není. Americká psychiatrická asociace nepovažuje homosexualitu za nemoc od roku 1973. Světová zdravotnická organizace (WHO) vyňala homosexualitu z mezinárodní klasifikace nemocí teprve v roce 1992. (Vývoj v dějinách, 2005)

V České republice je nepočtenější skupinou osob skupina heterosexuální, nicméně i v naší společnosti žijí také muži a ženy, kteří jsou schopni žít v partnerském vztahu s osobami stejného pohlaví. Tyto osoby označujeme jako homosexuální. Ovšem mnozí z heterosexuálních osob si nedokáží představit takový společný život, kde žijí dva jedinci stejného pohlaví. Měli bychom si ale uvědomit, že i mezi osobami stejného pohlaví existuje láska plná něhy, žárlení, konfliktů a radosti. I mezi homosexuálními partnery existuje stejná touha po dítěti a výchově takto svěřeného dítěte, jako mezi heterosexuálními partnery. Spousta lidí okolo nedokáže přijmout fakt, že i homosexuálně orientovaní lidé mají stejné rodičovské pudy, jako oni heterosexuální.

Lidé s odlišnou sexuální orientací jsou často ve společnosti odsuzováni a setkávají se s nepochopením, slovním i fyzickým napadením. Tito lidé čelí diskriminaci kvůli své odlišné sexuální orientaci a jsou pod tíhou spousty předsudků ze strany většinové populace.

Proto se na ně v následujících podkapitolách podíváme blíže, abychom je alespoň z části pochopili.

1.1 Základní pojmy

Sexualita - „Soubor vlastností a jevů, které vyplývají z pohlavních rozdílů; souhrn projevů lidského chování a citění vyplývajících z tělesných a psychických rozdílů mezi pohlavími; zahrnuje rozdíly anatomické, hormonální, reprodukční, i rozdílné sociální role získané učením.“ (Hartl, Hartlová, 2000, s. 532)

„Fyziologické uspokojení a psychická slast spojená se sexuálními aktivitami sbližování, vzrušení, spjení“ (Hartl, Hartlová, 2000, s. 532)

Je nám vše známo, že sexualita je výrazně rozdílná u mužů a u žen. U mužů jde spíše o akt tělesný než o citovou stránku. Základem mužské sexuality je touha a vzrušení. Ženské sexuální prožívání je daleko více podloženo emocionálně. Ženy dávají přednost citům, na které kladou velký důraz.

Sexuální preference - K sexualitě patří sexuální preference. O co tedy jde. Lidé se na světě nerodí stejní. Liší se od sebe tím, jací jsou a jak vypadají a jak se chovají a také tím, čemu a komu dávají v životě přednost, co je přitahuje. Každý člověk preferuje určité vlastnosti, ať už psychické nebo fyzické, u druhých osob, které pak podmiňují naši sexuální touhu a aktivitu.

Sexuální identifikace - Sexuální identifikace souvisí s vnitřním pocitem každého člověka. Jde o to, za co se on sám považuje. Zda se cítí být heterosexuálem, gayem, lesbou, bisexuálem nebo za někoho úplně jiného.

Coming out - „Z anglického sebeotevření; v psychoterminologii odhalení se, přiznání se, odkrytí důvěrné skutečnosti o sobě; např. veřejné přiznání homosexuální orientace“ (Hartl, Hartlová, 2000, s. 88)

Pojmem coming out se míní proces, kdy si jedinec uvědomí své homosexuální zaměření, připustí si ho a bude se snažit s ním naučit žít. Souvisí to i s naleznutím partnera/partnerky, ale hlavně také s vlastní spokojeností a klidem. Pro homosexuálně orientované jedince je ale nesmírně těžké přiznat svoji sexuální orientaci. Často mají strach, jak tuto zprávu jejich okolí přijme, a proto i oni sami se mohou snažit vnitřně svoji homosexualitu potlačit, což je ale velice složité a málokdy se to podaří. (Procházka, 2002, s. 5)

Homoparentalita - Tímto termínem je označováno rodičovství leseb a gayů, neboli výchova dětí homosexuálními partnery nebo jedinci s homosexuální orientací. „Termín homoparentalita (homoparentalité) byl poprvé použit v druhé polovině devadesátých let francouzskými aktivisty s poukazem, že lépe vystihuje specifickou kvalitu tohoto rodinného modelu (a neomezuje se na pouhé konstatování homosexuality rodičů). Od té doby se postupně rozšířil i v odborném povědomí.“ (Polášková, 2009, s. 29)

Objasnili jsme si zde všeobecně známé pojmy, ale i pro některé méně známe. Dále se podíváme na samotné definice homosexuality.

1.2 Definice homosexuality

Existuje celá řada definic homosexuality. Uvedme si tedy alespoň pár z nich, které vystihují nejpřesněji tento termín.

Pojem homosexualita použil poprvé maďarský psychiatr Karol Benkert v roce 1869 pro lásku muže či ženy k osobě stejného pohlaví. Nemyslel tímto výrazem pouze citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na objekt stejného pohlaví, s tendencí mít s ním pohlavní styk. Podle něj se jedná o jedincem nezapříčiněný stav a jde tedy o celoživotní neměnný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví. Nositelem takového stavu je tedy homosexuál. Buď homosexuální muž (gay), nebo homosexuální (lesbická) žena. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992, s. 19) Definice podle Brzka a Pondělíčkové-Mašlové je asi nejpřesnější. Homosexualitou rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví.

Jako jednu z dalších přesnějších definic si můžeme uvést následující. „Pohlavní náklonnost k osobám stejného pohlaví, u mužů označovanou též termínem uranismus a u žen lesbismus.“ (Hartl, Hartlová, 2010, s. 186) Upozorňují zde i na to, že homosexualita může být popisována i jako nemoc, ovšem za určitých podmínek. A to pokud se homosexuální jedinec se svou orientací nedokáže vyrovnat, nebo chce svou sexuální orientaci změnit.

Dle Uzla a Mitlöhnara (2007, s. 26-27), kteří uvádí, že podle dosavadních poznatků je homosexuální orientace vrozená, a tudíž se homosexualitě nelze naučit. Z toho rovněž vyplývá, že se homosexualita nedá vyléčit. Jedná se zkrátka o jednu z variant lidské sexuality. Uvádějí zde i fakt, že rodina tedy za homosexuální orientaci nemůže.

Jako poslední definici si můžeme uvést definici homosexuality podle Stehlíkové, Procházkové a Hromady (1995, s. 134), kteří hovoří o tom, že homosexualita je převážně erotic-

ká náklonnost k jedincům, kteří mají stejné pohlaví jako oni sami. Pro homosexualitu mají synonymum v pojmu homoerotická orientace, což je širší pojem sexuality, který v sobě mimo jiné zahrnuje emoce a jejich prožívání.

Ženská a mužská homosexualita - „Přes všechny problémy, které homosexualita v naší současné společnosti odlišně cítícím lidem přináší, všechny průzkumy ukázaly, že mužská stejně jako ženská homosexualita je slučitelná s duševním zdravím a s prožitím plného spokojeného života, třebaže je to spojeno s překonáním různých problémů a překážek.“ (Pondělíčková-Mašlová, *Homosexualita*, 2000, s. 20)

Ženská homosexualita bývá označována jako lesbická láska. Za toto pojmenování vděčíme básnířce Sappó, která žila na východořeckém ostrově Lesbos. Jako první uvedla do literatury milostný vztah mezi dvěma ženami. Homosexuální dívky si musejí projít nelehkým obdobím, kdy si svou homosexualitu uvědomí a potom ji více či méně přijmou. Ženy bývají dosti přizpůsobivé, tak se většinou z počátku snaží žít stejně jako ostatní dívky i za cenu, že jim to nepřináší plné uspokojení. (Pondělíčková-Mašlová, *Ženská homosexualita*, 2000, s. 20)

Co především odlišuje homosexuální ženy od stejně zaměřených mužů, je jejich potřeba mít trvalou partnerku, s níž by ji vázal vzájemný citový vztah. Homosexuální muži mají velkou tendenci k sexuální promiskuitě. Je to jednak tím, že jde o dva muže, tedy o dva jedince, kteří jsou biologicky disponováni k větší sexuální aktivitě. (Pondělíčková-Mašlová, *Mužská homosexualita*, 2000, s. 20)

„Výskyt homosexuality se v naší populaci odhaduje na 3 – 5 %. Uvádí se, že počet homosexuálních žen je nižší, než počet mužů. Tyto statistické údaje mohou být zavádějící, protože ve společnosti je homosexuální žena svým chováním méně nápadná než homosexuální muž a snadněji uniká pozornosti svého okolí. Zajímavé jsou též názory veřejnosti na homosexualitu.“ (Stručná fakt, 2005)

„Předpokládá se, že v populaci jsou přibližně čtyři procenta homosexuálních mužů a jedno procento homosexuálních žen. Tento rozdíl je pochopitelný, protože vývin mužského plodu z oplozujících buněk je složitější, a tudíž i zranitelnější než vývin plodu ženského.“ (Pondělíčková-Mašlová, *Mužská homosexualita*, 2000, s. 21)

Abychom lépe pochopili tuto problematiku je důležité rozlišovat dva pojmy – homosexualita a homosexuální chování.

„Sexuální chování odkazuje k tomu, jestli člověk praktikuje fyzické sexuální aktivity s osobou stejného nebo opačného pohlaví. Odtud pak homosexuální nebo heterosexuální chování. Chování nemusí být nutně v souladu s identifikací. Tedy můžu jako muž mít sex s jiným mužem, a přesto se nepovažovat za gaye. Sexuální identifikace souvisí s vnitřním pocitem. Sám/sama se považují za gaye, lesbu, heterosexuála, heterosexuální ženu, bisexuála, bisexuálku, a nebo třeba za někoho úplně jiného.“ (Nedbálková, 2007, s. 3)

Nyní jsme si uvedli pár definic pojmu homosexualita, ale důležitou kapitolou tohoto téma jsou jistě samotné příčiny homosexuality.

1.2.1 Příčiny homosexuality

„Příčiny homosexuální orientace nejsou ještě zdaleka dořešenou otázkou. Po mnoho desetiletí se pracuje na výzkumech sexuální orientace lidí a zvířat. Již dnes je jasné, že homosexualita má původ ve složitém souboru psychických, genetických, hormonálních a embryogenetických faktorů.“ (Biologické vlivy, 2013)

Většina odborníků rozděluje homosexualitu na vrozenou, a nebo získanou fixací na osobu v raném dětství nebo nevhodnými vlivy v dospívání. (Hartl, Hartová, 2000, s. 194)

Nelze jednoznačně určit a říci, která vědecká teorie je přesná a správná. Na toto téma se vedou neustále spory a bude tak tomu asi vždy, ale je na každém z nás, k čemu se my sami přikloníme. Nelze nikoho ovlivňovat a tvrdit mu, že právě tato teorie a příčiny vzniku jsou správné. Ale mnohé vědecké studie se přiklání k tomu, že homosexualita je vrozená a už s ní nikdo nic neudělá. Nicméně je stále spousta lidí, kteří jsou přesvědčeni, že je homosexualita získaná a že nás k ní vede výchova a vlivy okolí.

„Výsledky biologických výzkumů posledních let však prokázaly, že homosexualita je vrozená, nejčastěji vzniká poruchou vývoje hypotalamického pohlaví na rozhraní 2. a 3. měsíce nitroděložního vývoje plodu, a proto nejsou akceptovatelné argumenty, že by dospělí homosexuálové své zaměření přenášeli na mládež a kazili ji. Esencialitické stanovisko pak považuje tuto charakteristiku za neovlivnitelnou, sociálně konstruktivistický pohled připouští existenci biologických predispozic, ale zdůrazňuje zároveň, že cítění člověka se v důsledku jeho kulturní a sociální určenosti mění.“ (Stručná fakta, 2005)

„Poslední biologické výzkumy v posledních letech jen potvrzují Hirschfeldovo empirické přesvědčení, že homosexualita je konstitučně podmíněna. Přestože přibylo dosti kamín-

ků do mozaiky našeho poznání, obraz ještě není bezezbytku hotov“ (Biologické vlivy, 2013)

Je důležité se dozvědět i něco z historie homosexuality, abychom mohli lépe pochopit homosexuálně orientované jedince a udělat si i obrázek o možných příčinách vzniku homosexuality.

1.3 Historie homosexuality v českých zemích

„I přes nedostatek informací, považujeme za velmi pravděpodobné, že lidé udržovali homosexuální styky přinejmenším několik století před počátkem našeho letopočtu a že určité procento lidí homosexuálně žilo ve všech dobách.“ (Vývoj v dějinách, 2005)

„Za vůbec prvního badatele, který se v historické perspektivě zabýval láskou mezi muži a výsledky svého zkoumání zveřejnil tiskem, je považován švýcarský kloboučník Heinrich Hösli. Svou práci vydal vlastním nákladem roku 1836 v Glarusu. Dalším badatelem pak byl hannoverský právník Karl Heinrich Ulrichs, jehož práce spadají do šedesátých a sedmdesátých let 19. století.“ (Seidl et al., 2011, s. 15)

Zájem o dějiny homosexuality v českých zemích lze doložit od konce 19. století. Nejdříve autoři českých prací o homosexualitě přejímali dějepisné údaje z klasických německy psaných publikací z oboru sexuální patologie. První českou prací, která je zaměřena na dějiny homosexuality, je kniha až z roku 2000 Jiřího Fanela *Gay historie*. Od konce devadesátých let však začaly vznikat též dílčí studie založené zcela na původním historickém výzkumu, které se homosexualitou zabývají z perspektivy literární historie, zkoumání politiky identit či dějin perzekuce a emancipace. Je třeba mít na paměti, že trestná a trestaná nebyla nikdy homosexualita jako vlastnost, nýbrž vždy pouze konkrétní projevy homosexuální erotiky. (Seidl et al., 2011, s. 15-17)

Perzekuce homosexuality ze strany veřejné moci byla na základě § 129 b) trestního zákona, který v českých zemích platil od roku 1852 až do roku 1950. Trestní zákon č. 117/1852 ř.z. vyhlásil císař František Josef I. patentem ze dne 27. května 1852. Tento zákon platil pro všechny země Rakouského císařství a byl v podstatě novelizací staršího zákona z roku 1803. Podle § 129 b) trestního zákona platilo, že jako zločin se trestají i tyto způsoby smilstva a to s osobami téhož pohlaví. (Seidl et al., 2011, s. 19 a 22)

„Uznání a proces odtrestnění homosexuálního chování byl započat v roce 1867 jedním německým právníkem – Karlem Heinrich Ulrichse, který však neuspěl.“ (Vývoj v dějinách, 2005)

Dne 25. října 1867 napsal šestadvacetiletý český šlechtic dopis hannoverskému právníkovi Ulrichsovi, který je obecně považován za prvního bojovníka za práva homosexuálů v západní civilizaci, ve kterém mu vyličil svou platonickou lásku k mladým mužům. O měsíc později mu český šlechtic napsal znovu a Ulrichs se rozhodl následujícího roku zveřejnit úryvky obou dopisů, kde se pokoušel klasifikovat druhy stejnopohlavních náklonností jako příklad disjunktivního uranodioneismu. Tímto pojmem označoval osoby, které by jsme dnes nazvali bisexuální, ale byly to osoby, které chovaly platonický cit k osobám stejného pohlaví, ale pohlavně se stýkaly s osobami opačného pohlaví. Dopisy tohoto muže Ulrichsovi jsou nejstarším dosud známým dokladem, kdy někdo v českých zemích verbalizoval a zaznamenal pocity ze své odlišnosti od toho, co od něj v sexuálním ohledu očekávala společnost. (Seidl et al., 2011, s. 55-56)

Ulrichs svou teorii homosexuality, pro niž zavedl pojem uranismus, postupně propracovával podle toho, jak mu čtenáři sdělovali své vlastní subjektivní dojmy, které se s těmi jeho rozcházely. Roku 1869 již ale měla Ulrichsova teorie definitivní formu, homosexualita byla podle ní projevem „třetího pohlaví“, měl za to, že dotčení lidé nejsou ani praví muži a ani pravé ženy a shrnul ji v hesle *Anima muliebris virili corpore inclusa - Ženská duše v mužském těle*. Ulrichs neměl lékařské vzdělání a tak jeho teorie je spíše amalgámem obecně humanistického přístupu a laicky percipovaných biologických znalostí. Uranismus nepovažuje za nemoc. Ulrichs při všech příležitostech argumentuje pro odtrestnění uranismu/homosexuality. V roce 1867 se měl konat 6. sjezd německých právníků a Ulrichs, už dva roky před tímto sjezdem, dával dohromady návrh rezoluce, kterou měl právníký sjezd apelovat na odstranění trestnosti homosexuality z těch německých trestních zákonů, v nichž byla trestná. Předsednictvo však jeho návrh na pořadí jednání nezařadilo a tak se Ulrichs za pomoci financí několika svých čtenářů rozhodl na sjezd odjet sám osobně. Měl v úmyslu zde promluvit o problému trestnosti homosexuality a požadovat, aby se sjezd jeho návrhem zabýval. Většina právníků však proti jeho projevu u řečnického pultu velmi hlasitě protestovalo, ale Ulrichs sebral odvalu a přece jen přečetl připravenou řeč, ale po chvíli musel kvůli bouřlivým protestům přestat. Bohužel tento jeho projev neměl žádný vliv na odstrestnění homosexuality. V roce 1869 začali práce na nové osnově trestního zákona a Ulrichs neváhal a zaslal pruskému ministrovi Adolfovi Leonhardtovi 5 dopisů, v

nichž se pomocí právnických i jiných argumentů snažil dosáhnout odtrestnění homosexuality. Lékařské kolegium dospělo k závěru, že není důvod homosexualitu nadále trestat. Ovšem proti stanovisku lékařů se postavil pruský ministr kultu Heinrich von Mühler, do jehož působnosti spadalo veřejné zdraví a také poradní komise rozhodla v novém zákoně trestnost homosexuality ponechat. A dne 31. května 1870 tento zákon začal platit. Paragraf trestající homosexuální styky (pouze mezi muži) zůstal v německém právním řádu až do roku 1969. (Seidl et al., 2011, s. 59-63)

Do poloviny 19. století spadala v medicíně otázka nekonvenčních sexualit, jejichž projevy byly podle trestního práva trestnými činy, výhradně do oboru soudního lékařství. Vývoj názorů evropského lékařství na homosexualitu se odrážel i v lékařství českých zemí. Čeští autoři s postupem času přejímali myšlenky zahraničních děl. V roce 1868 Spolek lékařů českých byl překvapen myšlenkou, že by sexuální odlišnosti měly představovat objekt zájmu. Roku 1883 již autor české učebnice soudního lékařství alespoň zběžně představil nejdůležitější názory na toto téma obsažené v evropské lékařské literatuře. Z let devadesátých pochází také studie *Vzácný případ perverse* od Václava Bělohradského, jež byl profesorem soudního lékařství na české univerzitě. Bělohradský, jako první v českém kontextu, ve své práci zaujal koncepční stanovisko k tomu, jak by měla veřejná moc s homosexualitou do budoucna nakládat. Převzal ze zahraniční literatury dělení homosexuality na získanou (perversita) a vrozenou (perverse) a také hodnotící soudy s tímto dělením spojené. Bělohradský se ztotožnil s postojem, že první varianta je chápána jako zcela zavrženíhodné jednání, kde je plný důvod trestat, zatímco druhý případ je považován za duševní poruchu a měl by být mírněji trestán. Případný závěr, že homosexualita je u obžalovaného vrozená, byl podmíněn lékařským vyšetřením. To ovšem nebylo pravidlem. Na samém konci 19. století byla homosexualita v české medicíně poprvé pojednána také z jiného než soudnělékařského pohledu. Františkolázeňský gynekolog a venerolog Otakar Rožánek tvrdil, že se získanou homosexualitou je podle něj možné určitými prostředky bojovat. Pokud však jde o vrozenou, vidí jen jednu možnost a to zabránit tomu, aby takový nešťastníci přicházeli na svět. Blíže však tuto hypotézu nerozvíjel. V tomto jeho vyjádření se setkáváme poprvé s jedním z prvních dokladů eugenického uvažování v českém prostředí. Eugenetiku v českých zemích začal výrazněji propagovat jeden ze zakladatelů české neurologie Ladislav Haškovec, který v roce 1901 vystoupil s požadavkem na zřízení povinných předmanželských lékařských prohlídek. Považoval homosexualismus či urningství za projev degenerační. Uvedl, že nejméně vhodným způsobem jak odstranit homosexualitu, je jí trestat žalá-

řem, že tyto žaláře by měly být nahrazeny nemocnicí. Ladislav Haškovec na rozdíl od ostatních českých lékařů, již usiloval, alespoň deklaratorně, o změnu veřejných poměrů ve smyslu, který považoval z hlediska svého oboru za žádoucí. Myšlení české medicíny prošlo obrovským vývojem, zatímco v roce 1868 nechtěl mít Spolek českých lékařů s tímto tématem nic společného, v roce 1913 se již v českých zemích definitivně usídlil „homosexuál 19. století“. Zároveň však je důležité říci, že diskurs české medicíny o homosexualitě byl zcela závislý na literatuře cizí, zejména německé. (Seidl et al., 2011, s. 69-79)

V roce 1895 věnoval český tisk, stejně jako média v celé Evropě, pozornost soudnímu procesu, který probíhal v Londýně se spisovatelem Oscarem Wildem pro homosexuální styky. O této aféře psal nejprve *Čas* publicistou Janem Herbenem. Význam tohoto článku netkví v jeho obsahu, nýbrž v tom, že vyprovokoval veřejnou reakci na diskusi o homosexualitě. Iniciátorem tohoto vystoupení byl Jiří Karásek, spisovatel a literární kritik, který cítil taky homosexuálně. Jako platforma pro veřejné uplatnění názoru mu posloužil časopis *Moderní revue*. Průkopníkem utilitarismu ve filozofii byl Jeremy Bentham, který tvrdil, že z homosexuálních vztahů, existují-li mezi souhlasícími dospělými, nevzniká žádné zlo, nýbrž pouze radost. To přivádí Bentama ke konstatování, že nelze rozumně odůvodnit krutost s jakou jsou tyto vztahy trestány. Karáskovi vystoupení v *Moderní revue* má pro českou diskusi o homosexualitě zásadní význam. Poprvé někdo, koho dokážeme identifikovat, provedl jednoznačnou obhajobu práva homosexuálů na respekt ze strany společnosti, která nebyla podmíněna lékařských paradigmatem. Poprvé byla vyvolána v českém prostředí veřejná diskuse na toto téma a poprvé byl použit jeden z nejvýznamnějších příštích argumentů pro uskutečnění dekriminace. Třebaže vystoupení Jiřího Karásky na konci 19. století mělo pro emancipaci homosexuality spíše morální než jakýkoliv praktický význam, rodící se československé hnutí sexuálních menšin v něm po 35 letech jednoznačně spatřovalo svůj vzor a zasloužilého předchůdce. Mezi průkopníky liberálnějšího nazírání na homosexualitu patří Václav Bouček. Do české diskuse o homosexualitě vstoupil v roce 1902 recenzí na práci německého profesora Wachenfelda *Homosexualita a trestní zákon*, recenze má spíše povahu vlastní delší úvahy nad tématem dekriminace. Podruhé se Bouček vyjádřil k trestnosti homosexuality v roce 1913 v anketě deníku *Samostatnost*, argumentoval zde podobně jako ve svém článku z roku 1902, avšak s tím rozdílem, že nyní explicitně řekl, že by bylo účelné zrušit ustanovení trestního zákona vztahující se na homosexualitu. Použil již také argument, že se při homosexuálních stycích neporušují ničím práva. Za jednoho ze zakladatelů první organizace na světě, která si veřejně kladla za cíl ochranu práv

homosexuálů, patřil německý sexuolog Magnus Hirschfeld. Je pozoruhodné, kolikrát je jako příčina angažmá v homosexuální emancipaci uváděna něčí sebevražda. Hirschfeld roku 1897 zveřejnil petici požadující zrušení trestnosti homosexuality, do roku 1914 petici podepsalo 3 000 lékařů, 750 univerzitních profesorů a 1 000 dalších osob. Další postavou hnutí v Německu byl Adolf Brand, byl odlišný od Hirschfelda a tito dva mezi sebou vedli neustále spory a právě díky tomu, že se spolu nesnesli, nevyšlo odrestnění homosexuality v Německu. (Seidl et al., 2011, s. 79-99)

Roku 1897 Magnus Hirschfeld zakládá první německou a světovou homosexuální organizaci pod názvem Wissenschaftlich-humanitäres Komitee. Jeho hlavním slovem, hlavním argumentem proti odpůrcům homosexuality však zůstává věda. Hirschfeldova práce má ohlas v Německu i ve světě. V řadě zemí vznikají výbory a časopisy s německou inspirací i s německým důrazem na jejich vědecký, studijní charakter. (Putna et al., 2011, s. 16-17)

Po vzniku samostatného Československa bylo třeba, aby nedošlo k právnímu vakuu a tak byl převzat dosavadní právní řád. To ustanovil zákon č. 11/1918 Sb. O zřízení státu československého. Práce na novém trestním zákonu byly zahájeny 14. června 1920. Zatímco před rokem 1918 se čeští autoři k homosexualitě vyjadřovali zpravidla v reakci na debaty, které probíhaly v zahraničí. Nyní se jejich motivací stalo vyslovit se veřejně v době, kdy se připravovala reforma trestního práva v Československu a kdy tedy mohli doufat, že svým hlasem ovlivní budoucí poměry ve své vlasti. Za první republiky se rozvinulo sexuální reformní hnutí a hnutí sexuálních menšin. Pro Československo jako významný inspirační zdroj sloužilo hnutí v Německu. Po skončení první světové války zaniklo německé císařství a vznikla republika. A to umožnilo M. Hirschfeldovi, aby v Berlíně založil sexuologický ústav. Roku 1921 Hirschfeld v Berlíně uspořádal mezinárodní kongres, na který sezval přední světové kapacity oboru. Úředníci zde založili organizaci, která dostala název *Světová liga pro sexuální reformu*, jejímž cílem bylo sloužit jako platforma pro vyměňování názorů mezi jednotlivci a organizacemi, kteří se zabývají otázkami sexuální reformy. (Seidl et al., 2011, s. 108-114)

Prvním, kdo v nové Československé republice vystoupil s iniciativou za odrestnění homosexuality, byl pražských JUDr. František Čerovský. Po celé meziválečné období byl jedním ze dvou nejvýznamnějších a nejvytrvalejších nositelů této myšlenky mimo samotné homosexuální společenství. Pomoc perzekvovaným homosexuálům však Čerovský neomezil pouze na oficiální výkon své advokátní praxe. Pomáhal homosexuálům i v osobním životě, přestože on sám byl heterosexuální. I po druhé světové válce Čerovský působil ve

prospěch odrestnění homosexuality. V květnu a červnu roku 1919 v časopise *Právník* napsal článek, ve kterém se snažil esejistickou formou přiblížit čtenáři na základě svých dosavadních zkušeností šok, který zažije externí pozorovatel, kterému je umožněno nahlédnout do homosexuální subkultury. Nakonec zde stručně zmínil nejnovější výzkumy vídeňského lékaře Eugena Steinacha, z nichž vyplývalo, že za homosexuální orientaci můžou pohlavní žlázy. Tato publikovaná stať měla za cíl upozornit na problém homosexuality právnickou veřejnost. Druhou osobností, mimo homosexuální společenství, byl psychiatr a sexuolog Hugo Bondy. Vystoupil na schůzi Purkyňovy společnosti, kde vedl přednášku, na které rozvinul výzkumy profesora Steinacha a na tom také postavil svůj hlavní argument, proč by neměla být homosexualita trestána. V dalších letech se Bondy a Čerovský homosexualitou dále soustavně zabývali a příležitostně k tématu její trestnosti publikovali. (Seidl et al., 2011, s. 117-128)

První pokus o založení spolku pro homosexuální občany podnikl v Československu roku 1923 František Čerovský ve spolupráci s medikem Františkem Jelínkem. Spolek nazvali *Vědecko-humanní společnost*. Založení spolku oznámili zemské správě politické, ta však a po ní i ministerstvo vnitra, vznik spolku zakázaly. Což odůvodňovaly tím, že spolek svým účelem, zařízením a činností je protizákonný, dokonce státu nebezpečný. Měli strach, že by mohl spolek homosexualitu pěstovat. Čerovský podal proti zamítavému rozhodnutí úřadů stížnost k nejvyššímu správnímu soudu, který ji ve druhé polovině roku 1924 zamítl. K dalšímu pokusu o založení spolku došlo až v roce 1931, z počátků byl svázán s vydáním časopisu *Hlas sexuální menšiny*. Tohoto spolku se již ale ujali jiní aktéři. Majiteli tohoto deníku byli bratři František a Vojtěch Černí. Po sedmi vydáních museli ohlásit konec časopisu, ovšem hned přišel časopis *Nový hlas* rovněž pro homosexuální občany. (Seidl et al., 2011, s. 147-168)

V období během druhé světové války není známo moc informací o homosexuálním hnutí v českých zemích. Většina autorů zabývajících se homosexuálním v meziválečném období zemřela. Buď spáchali sebevraždu, nebo zemřeli v koncentračních táborech. V prvních letech po osvobození Československa panovalo v homosexuálním společenství mezi jeho příznivci z řad většinové společnosti přesvědčení, že ustanovení o všeobecné trestnosti homosexuálního jednání brzy z právního řádu obnoveného státu zmizí. Optimistická očekávání mohlo podporovat i to, že reálná míra perzekuce homosexuality po květnu 1945 patrně dosti poklesla a homosexuální občané si tak mohli po tuhém režimu do určité míry vydechnout. Dne 12. června 1950 byl přijat nový trestní zákon č. 86/1950 Sb. Ten obsahoval

val následující ustanovení, že kdo se bude pohlavně stýkat s osobou stejného pohlaví, hrozí mu trest odnětí svobody až na jeden rok. Pokud to bude s osobou mladší 18 let, a nebo za úplatu, tak odnětí svobody na jeden rok až pět let. A ten, kdo se nabídne pohlavnímu styku s osobou téhož pohlaví za úplatu, tak bude potrestán odnětí svobody na šest měsíců až tři léta. Naděje československých homosexuálů tedy trestní zákon z roku 1950 nenaplnil. Komunistický režim zvolil pro trestněprávní úpravu homosexuálního jednání podobný model. (Seidl et al., 2011, s. 256-257)

Dne 1. ledna 1962 vstoupil v platnost nový trestní zákon, kde už vzájemně dobrovolné pohlavní styky mezi dospělými osobami téhož pohlaví nebyly trestným činem. Trestní zákon č. 140/1961 Sb. však nadále obsahoval paragraf 244, kde bylo uvedeno, že kdo se dopustí pohlavní styku s osobou stejného pohlaví mladší osmnácti let, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let. A stejně tak bude potrestán ten, kdo vezme úplatek za pohlavní styk s osobou stejného pohlaví, a nebo pokud budí veřejné pohoršení. (Seidl et al., 2011, s. 282)

„Rozhodujícím katalyzátorem homosexuálního aktivismu byla zásadní proměna politického uspořádání, k níž došlo v Československu v listopadu a prosinci 1989. Již v prvních dnech sametové revoluce se v Praze zformoval debaťní kruh, který se shodl, že je třeba využít probíhajícího pohybu ve společnosti a vstoupit do tehdejší bouřlivé diskuse, jež se organizovala kolem otázek ideální podoby nového, demokratického Československa.“ (Seidl et al., 2011, s. 318)

Tato skupina si zvolila označení *Hnutí tolerance* (hnutí na podporu homosexuálů a boje proti AIDS). Dne 13. prosince 1989 vyšel o *Hnutí tolerance* článek v *Informačním servisu*. (Seidl et al., 2011, s. 318)

V této době začaly vznikat první organizace pro boj homosexuálních občanů.

2 SDRUŽENÍ ORGANIZACÍ HOMOSEXUÁLNÍCH OBČANŮ - SOHO

První organizace ve světě, která se hodlala programově zabývat zrovnoprávněním gayů a lesbiček vznikla v Berlíně dne 15. května 1897. Toto datum je velmi důležité, neboť jej lze považovat za počátek organizovaného boje za práva těch, kterým byla po staletí upírána. (Historie SOHO a GI v ČR, 2001-2002)

„Těch, kterým nejprve mytologie a doba starověkého Řecka i starověkého Říma přisoudila úctu a privilegia, těch, kteří byli posléze za svou přirozenost upalováni na hranicích zažehnutých křesťanským fanatismem a tmářstvím, těch, kteří byli za svou jinakost týráni v žalářích, kam je zavírala zkostnatělá justice, těch, kteří umírali s růžovým trojúhelníkem na srdci v nacistických lágrech, těch, kteří v totalitních režimech prožili a prožívají životy ve lži, v předstíraných manželstvích, v anonymních láskách, v úzkosti z prozrazené pravdy o sobě - tak zneužitelné tajnou policií k vydírání.“ (Historie SOHO a GI v ČR, 2001-2002)

Koncem roku 1989 se někteří homosexuálně orientovaní občané scházeli v terapeutických skupinách při Sexuologickém ústavu v Praze. Díky jejich aktivitám potom začal vycházet bulletin *Lambada* o několika stranách, ve kterém se navzájem informovali o dění v zahraničí a o pomoci stejně orientovaným lidem v tísní. Začalo se formovat sdružení, které registrací v únoru 1990 dostalo statut občanského a neslo název *SVAZ LAMBADA* – sdružení společné pro ženy i muže s homosexuální orientací. (Trocha historie, 2005)

V roce 1990 *Svaz LAMBADA* vstoupil do SOHO, ale můžeme tvrdit, že ještě v roce 1991 měl v organizaci gay a lesbického prostoru v České republice dominantní roli. *Svaz LAMBADA* v roce 1991 učinil svůj patrně nejvýznamnější počín a to regionální konferencí *Mezinárodního sdružení gayů a leseb* (ILGA) pro východní Evropu, která se uskutečnila ve dnech 20. - 21. dubna v Praze. Hlavním tématem této konference byla gay a lesbická média. Druhá výroční konference *Svazu LAMBADA* se pak konala 18. května 1991 v pražském Radiopaláci, na níž byla novou předsedkyní výkonného výboru po Petru Folkovi zvolena Karla Hyánková a také bylo rozhodnuto, že jednotlivé základní organizace získají právní a hospodářskou subjektivitu a že měsíčník *Lambada*, který navzdory dohodě z roku 1990 péčí jiných aktivistů, než byla původní redakce, vycházel dál, přestal být orgánem *Svazu LAMBADA* a stane se orgánem jeho pražské základní organizace. K mnohem významnějšímu rozvoji činnosti SOHO došlo až po třetím zasedání jeho parlamentu v Bratislavě dne 16. února 1991, kde byl prezidentem sdružení zvolen Jiří Hromada. V roce 1992

došlo k rozpuštění *Svazu LAMBADA* a jednotlivé organizace, které sdružoval, se zaregistrovaly jako samostatné právní subjekty a individuálně vstoupily do SOHO a k velmi podobnému vývoji došlo také ve sdružení *Gay klub ČR*. V roce 1992 potom SOHO nahradilo *Svaz LAMBADA* taky v ILGA. K propagaci komunitně politického diskursu a programových vizí a cílů gay a lesbické emancipace sloužila redakce *Soho revue*. Šéfredaktorem byl Jiří Hromada, ten psal většinu komunitně politických a programových textů zveřejněných v časopise. Díky tomu se v devadesátých letech dostal do pozice nejvlivnějšího ideologa a organizátora homosexuální emancipace v České republice. Tomu napomohl i poměrně dobrý mediální obraz Jiřího Hromady v nehomosexuálních médiích. Věra Sokolová při analýze reprezentace homosexuality v českých médiích v letech 1991-2004 zjistila, že Jiří Hromada se objevuje ve více než 70 % článků týkajících se homosexuality. V roce 1991 byl Jiří Hromada také zvolen prezidentem SOHO, tuto funkci vykonával až do roku 2000, kdy se SOHO transformovalo. (Seidl et al., 2011, s. 365-367)

Programové cíle SOHO se v podstatě nelišily s okruhy, které definovala v roce 1990 Gay iniciativa – HRHO u příležitosti Hromadovy parlamentní kandidatury.

- Chtěli zrušit zákony trestající homosexuální projevy mezi občany jednajícímí ve vzájemné shodě a stanovit shodnou věkovou hranici pro homosexuální a heterosexuální aktivity
- chtěli prosadit likvidaci speciálních policejních seznamů, tzv. růžových listů
- chtěli dosáhnout vyřazení homosexuality ze seznamu nemocí, přerušit jakékoliv léčení, či výzkumy směřující ke změně homosexuální orientace
- chtěli vyloučit diskriminaci při výkonu profese z důvodu sexuální orientace
- chtěli vytvořit poradenskou síť, schopnou pomoci řešit problematiku Coming Out a prevence HIV/AIDS
- chtěli uvést v život celorepublikový kulturně-spoločeský magazín
- chtěli vyprovokovat českou ediční gay tvorbu
- chtěli prosadit vysílání pravidelného pořadu ve veřejnoprávním sdělovacím prostředku
- chtěli změnit myšlení a postoj veřejnosti k nim
- chtěli snížit podíl šíření HIV/AIDS homosexuálním přenosem

- chtěli zavést tradici velkých kulturních akcí, prezentujících životní styl minority v bohatším spektru než jak je jednostranně skrze sexualitu vnímán veřejností
- chtěli nahradit diagnostický výraz homosexuál slovem širšího významu GAY, které přijímá už celý svět
- chtěli prosadit uzákonění partnerských vztahů gayů a lesbiček – registrované partnerství
- zbývalo už jen tedy odstranění diskriminačního opatření, které zakazuje „mužům, kteří mají sex s muži“ darovat krev a prosazení antidiskriminačního zákona, který je standardní právní normou v zemích EU (Historie SOHO a GI v ČR – Co jsme chtěli?, 2001-2002)

Když v roce 1990 parlament vpustil z trestního zákona § 244 (tento paragraf stanovoval věkovou hranici pro homosexuální styk na 18 let a trestnost homosexuální prostituce a homosexuálního jednání budící veřejné pohoršení), uspořádali dne 7. srpna 1990 zástupci *Gay iniciativy* Šimon Formánek a Václav Jamek tiskovou konferenci, na níž řekli, že vypuštění tohoto paragrafu znamená jen odstranění nejkřiklavější podoby diskriminace, ale že spousta diskriminačních opatření stále zůstává. Konkrétně uváděli existenci policejních seznamů homosexuálů a přetrvávání homosexuality v klasifikačním seznamu nemocí. Zrušení policejních seznamů se podařilo dosáhnout v roce 1991 a k vyškrtnutí homosexuality ze seznamu nemocí úředně platného v České republice došlo v roce 1993. Mezi cíle, které měly povahu prosazení legislativního či úředního aktu, tak zůstalo na počátku devadesátých let nesplněno zavedení antidiskriminační legislativy a institutu registrovaného partnerství. Druhý z těchto cílů, tedy dosažení institutu registrovaného partnerství, se tak postupně stal vlajkovou lodí požadavků SOHO. (Seidl et al., 2011, s. 368-370)

SOHO se zabývalo i řadou dalších dílčích cílů. Na konci roku 1995 přišli s právem gayů darovat krev. Dalším z dílčích cílů bylo i pořádání společensko-kulturních akcí. SOHO vedle již zavedených diskoparníků a jiných zábavných večerů pořádalo či spoluprádalo různé další pravidelné či příležitostní akce většího rozsahu, které měly buď zcela komunitní charakter, nebo nějak s gay a lesbickou minoritou/komunitou souvisely a byly určeny i účastníkům mimo ni. Většina akcí byla zaměřena na prevenci viru HIV, nebo do ní byl tento motiv integrován alespoň jako vedlejší. Jednalo se především o každoroční pochody k uctění památky obětí AIDS, které se konaly pod názvem *Světlo pro AIDS*. Roku 1996 na podzim pak SOHO spolu s Národní komisí pro prevenci HIV/AIDS uspořádalo v

Praze seriál akcí pod názvem *Týden boje proti AIDS*, v jehož rámci proběhla i přehlídka filmů o HIV/AIDS. Dá se říct, že to byl první festival filmů s převážně gay tematikou v České republice. Mimo jiné se i od roku 1992, dále potom každý rok, v červnu konal společenský večer spojený s volnou nejsympatičtějšího gaye republiky – *Gay Man*, který SOHO pořádalo místo průvodu hrdosti gayů a leseb, zažitých v gay a lesbických komunitách na západě. Od roku 1995 se SOHO podílelo i na organizaci slovenského festivalu filmů s gay a lesbickou tematikou, kterého se zúčastnila i řada lidí z České republiky. První ročník festivalu – *Gay film festival Slovakia* – proběhl ve dnech 20. - 25. srpna 1995 v hotelu Lesák v Tajově u Bánké Bystrice. Od roku 1994 v Praze fungoval několik let cyklus literárních pořadů s názvem *Gay Viola*. V červnu 1995 se v pražském Rudolfinu uskutečnil koncert pěveckého sboru gayů z Dallasu. Veškeré tyto akce měly vedle primárního komemoračního osvětového, zábavního, či kulturního cíle sloužit také jako prostředky k upevnování pocitu sounáležitosti příslušníků a příslušnic minorit a napomáhat tak ke kvalitativnímu rozvoji komunity. V dubnu 1991 Jiří Hromada pronesl, že složitější než dosáhnout legislativních a úředních rozhodnutí, bude prosadit přirozené vnímání a chápání jejich existence okolím. (Seidl et al., 2011, s. 376-380)

V roce 1999 se objevil na gay a lesbické mediální scéně nový prvek. Český rozhlas 1 – Radiožurnál začal vysílat každý týden půlhodinový pořad o dění v gay a lesbické komunitě zvaný *Bona Dea*, který v té době umožnil vedení SOHO šířit účinně informace i bez tiskové platformy a to vše díky péči svého redaktora a parlamentního zpravodaje Vladimíra Hrubého. Tento pořad ve vysílání Českého rozhlasu zůstal až do roku 2006. Od roku 1999 začal vycházet nový titul v název *Gayčko*, který vzešel ze spolupráce SOHO s nakladatelstvím *Princ Press*. Toto nakladatelství vydávalo od počátku devadesátých let gay erotický časopis *Princ* a od roku 1995 inzertní periodikum *Gay kontakt*, do něž začaly být postupně zařazovány mimo seznamovací inzerci i různé informace z gay minority/komunity. Od března 2001 byl název časopisu *Gayčko* změněn na *Náš svět*, tento titul poté skončil zářijovým číslem téhož ročníku. Mezi lesbické časopisy patřily *Promluv* a *Alia*, které se v roce 1998 sloučily v jeden titul, který vycházel jeden rok jako *Promluv*. V roce 1998 vyšlo také osm čísel časopisu *Incognito?*, ale ještě téhož roku zanikl i tento titul. Příčin ekonomických problémů nekomerčních tištěných gay a lesbických médií, díky nimž vedly k jejich definitivnímu odchodu ze scény, je nutno hledat vedle omezení nepřímé státní podpory zejména v rychlém rozšíření internetu, který se kolem roku 2000 stal jednoznačně dominantní komunikační platformou gay a lesbické minority/komunity. Na jaře roku 1996 došlo

ke spuštění první gay a lesbické stránky na českém internetu a v dubnu 1996 byla založena internetová diskusní konference o homosexualitě. Tyto první internetové projekty patrně nebyly zamýšleny jako nástroje seznamování, ale čistě jako informační platformy. Organizacím, které do té doby nebyly na internetu přítomny, nabídla prostor na svém serveru doména *kluci.cz*, byla to v té době jedna z nejrozsáhlejších a nejnavštěvovanějších internetových gay platforem, která do určité doby začala organizovat setkání svých uživatelů v reálném světě. Díky této doméně se uskutečnilo několik víkendových setkání s názvem *Cofočno*, která se uskutečnila v Opočně v letech 2000-2003. Aktivisté, kteří *Cofočno* pořádali, založili v dubnu 2001 v Hradci Králové občanské sdružení *Code 004*, začali provozovat gay komunitní portál *004.cz*. Ten se brzy stal hlavní informační platformou gay komunity. (Seidl et al., 2011, s. 383-386)

V lesbickém společenství ve vývoji emancipačně politického aktivismu byl poznamenán rozkladem občanského sdružení *Promluv*, k němuž došlo po mimořádně úspěšném 3. ročníku festivalu *Apriles* v roce 1997. Miluš Kotišová a Věra Vamplová k tomu uvedly, že slibná činnost *Promluv* se v podstatě uzavřela - neuzavřela 3. ročníkem festivalu *Apriles* v dubnu v roce 1997, že to byl nejlepší a nejambicióznější festival, ale současně také poslední stéblo, které zlomilo vaz nadšeným aktivistkám v *Promluv*. Pokud jde o povahu rozkladu sdružení *Promluv*, zdá se, že sice přestalo fungovat fakticky, avšak nikoliv právně. Miluš Kotišová a Věra Vamplová v roce 1996 napsaly, že *Promluv* formálně stále existuje, ale nemá žádné členky, respektive se k němu nikdo nehlasí. Postupně se však ale začalo formovat nové občanské sdružení s názvem *Kruh A-klubu* pod vedením Jany Kavánkové a v roce 1999 vstoupilo do SOHO. Pro lesbické emancipační úsilí bylo významným impulsem také založení webových stránek *www.lama-web.cz/llk* (Lesbická literární kavárna) v roce 1999 a *www.lesba.cz* v roce 2000. Dále pokračovala tradice jarních lesbických festivalů v Praze, soutěže *Gay Man* a akce *Světlo pro AIDS*. Nově došlo v roce 1998 k vyslání české výpravy na gay a lesbické sportovní hry *Gay Games* v Amsterdamu. Tradice *Gay Games* sahá až do roku 1982, dále pak evropské *EuroGames*, které se poprvé uskutečnily v roce 1992 a konečně nejmladší *World Outgames*, konané od roku 2006. Je pravděpodobné, že se někteří čeští gayové či lesby, žijící v exilu, zúčastnili prvních dvou *Gay Games* v San Francisku v letech 1982 a 1986, nebo že někdo z Československa vyrazil na hry v roce 1990 ve Vancouveru. První českou účast na těchto akcích, která je evidována v českém komunitním tisku, byla čtyřčlenná výprava na *Gay Games* v New Yorku v roce 1994, která přivezla 3 zlaté, 1 stříbrnou a 3 bronzové medaile. V roce 1998 se uskutečnil první průvod

gay a lesbické hrdosti v Karlových Varech. Tento pochod se zde uskutečnil celkem čtyřikrát, a to vždy v květnu v letech 1998 – 2001. V roce 1999 došlo k uspořádání prvního českého festivalu filmů s gay a lesbickou tematikou v Čeladné. Tento festival proběhl v podobném duchu jako slovenský filmový festival v Tajově. V roce 2000 došlo k vydání knihy Jiřího Fanela *Gay historie*. A došlo také k uspořádání prvního ročníku mezinárodního sportovního turnaje *Pražské duhové jaro*, tento turnaj pořádá sdružení *Centrum turistiky a sportu (CTS)*, které se roku 1999 stalo členskou organizací SOHO. Uskutečnily se také oslavy desetiletého výročí trvání SOHO v Brně, v jejichž rámci proběhl mj. další filmový festival s názvem *Duha nad Brnem* a také spektakulární finále *Gay Mana*.

Dalším novým prvkem, který se v posledních letech desetiletí objevil na komunitní scéně, byly první veřejné coming outy mediálně známých osob, které nebyly zapojeny do gay a lesbického aktivismu. Nešlo však o zcela dobrovolné coming outy. Byly podniknuty spíše jako obrana před zneužitím příslušné informace, buď ze strany politické konkurence, či bulvárního tisku. V roce 1999 se tak o své orientaci v médiích promluvil nově zvolený nezávislý senátor Václav Fischer. O rok později pak ředitel tiskového odboru prezidentské kanceláře Martin Krafl a zpěvák Pavel Vítek. Toho se svým partnerem Janisem Sidovským inspiroval ke společnému veřejnému coming outu právě příklad Martina Krafla. I u nich bylo však rozhodnutí promluvit veřejně o svém vztahu ovlivněno také tím, že se Sidovský stal terčem vydírání a že informace o jejich soukromí bude zveřejněna způsobem, nad kterým nebudou mít kontrolu. Gay a lesbická reprezentace tato vystoupení z řad známých osobností vítala, neboť v nich jednak viděla potvrzení toho, že se společenské klima za deset let od revoluce podstatně proměnilo a zároveň získávala pro další ovlivňování tohoto klimatu důležité spojení. (Seidl et al., 2011, s. 389-395)

K 5. lednu 2001 se transformovalo v občanské sdružení *Gay iniciativa*. Předsedou *Gay iniciativy* byl zvolen Jiří Hromada, vedl její politickou agendu. Sexuolog Ivo Procházka nadále řídil práci v oblasti prevence HIV/AIDS a právník Petr Kodl vedl, stejně jako v SOHO, právní sekci, která mj. poskytovala bezplatné poradenství gayům a lesbám v právních problémech, které souvisely s jejich orientací. *Gay iniciativa* nadále komunikovala s ostatními gay a lesbickými organizacemi. Význam sdružení *STUD Brno* vzrůstal stále v novém desetiletí. Když v roce 1997 začalo pořádat v Den vzniku samostatného československého státu setkání českých a slovenských gayů a leseb, účastnili se jeho členové a členky na počátku nultých let několika průvodů hrdosti ve Vídni. Nejvýraznějším přínosem *STUDu*, který ovlivnil život české gay a lesbické komunity, bylo však vybudování tradice

filmového festivalu. V letech 2000 a 2001 uspořádal *STUD* v Brně přehlídku filmů s názvem *Duha nad Brnem*, v roce 2002 pak festival poprvé nesl název *Mezipatra*. (Seidl et al., 2011, s. 398-399)

2.1 Členské organizace SOHO

V následující podkapitole si vyjmenujeme jednotlivé regionální organizace.

Praha - V Praze je celkem 5 homosexuálních organizací: Men-klub Lambada, Logos, Centrum turistiky a sportu, A-klub, Promluv, Lesbian-klub Lambada

Brno - V Brně působí tři organizace: Stud Brno, Lambada, Sapfó klub

České Budějovice - Zde působí klub Jihočeská Lambada

Cheb - V Chebu působí organizace Gay klub Cheb

Chomutov - Zde působí Gay klub Adam

Jihlava - Zde se nachází Gay klub Vysočiny

Karlovy Vary - V Karlových Varech se jedná o Sdružení pořadatelů Mezinárodního duhového festivalu

Litvínov - Zde působí Gay klub 4

Most - Zde se jedná o Most k naději (dříve Gay klub Most, poté Sokrates Most)

Olomouc - V Olomouci působí Ucho Olomouc

Ostrava - V Ostrava se jedná o Klub Lambada Ostrava

Pardubice - Zde působí organizace GL sdružení Pardubice (dříve LEGA)

Plzeň - V Plzni jde o Patrick klub, 4 HP klub

Prostějov - V Prostějově PV klub

Slaný - Ve Slaném se nachází G&L klub Slaný

Sokolov - V Sokolově Gay klub Sokolov

Šumperk - V Šumperku Junior Šumperk (dříve Gay klub Ludvík IV.)

Teplice - V Teplicích Gay klub Teplice

Ústí nad Labem - Zde Sokrates Ústí nad Labem (dříve Mykonos)

V této kapitole jsme si představili, jak se u nás vyvíjeli spolky zaměřené na homosexuální orientaci. Představili jsme si blíže homosexuální komunitu a jejich cíle. Jak už bylo výše zmíněno, jedním z hlavních cílů, čeho chtěli v SOHO dosáhnout, bylo uzákonění registrovaného partnerství. A na to se podíváme v další kapitole, jak se vyvíjel boj za uzákoněním registrovaného partnerství.

3 REGISTRované PARTNERSTVÍ

„Registované partnerství je právním vztahem dvou žen nebo dvou mužů. Zákon sám je charakterizuje jako „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem“.“ (Štěpánková, Čížinský, 2006, s. 5)

Poprvé se v českém veřejném prostoru objevila otázka, zda umožnit uzavírání sňatků homosexuálním partnerům, v říjnu 1989 na stránkách časopisu *Mladý svět*. V této době již platil zákon o registovaném partnerství v Dánsku. Roku 1990 na jaře prezentoval Jiří Hromada při své parlamentní kandidatuře požadavek uzákonění takového institutu a po volbách v této věci navázala *Gay iniciativa Svazu Lambda* kontakt s některými poslanci Federálního shromáždění. Výsledkem těchto jednání bylo, že SOHO zahájilo práce na konkrétním návrhu příslušného zákona. SOHO chtělo definitivní znění svého návrhu předložit novému Federálnímu shromáždění po volbách roku 1992. V roce 1993 SOHO vypracovalo první návrh na zvedení institutu registovaného partnerství, k němuž mělo dojít cestou novelizace zákona o rodině a občanského zákoníku. Některé gay a lesbické páry se rozhodly uspořádat symbolický obřad, kde si před přáteli slíbily věrnost a SOHO od roku 1993 zájemců vydalo symbolický registrační list. Na počátku roku 1995 zaslalo SOHO svůj návrh nejvyšším ústavním činitelům a předsedům poslaneckých klubů a sněmovních výborů s žádostí o podporu jeho zpracování do nové úpravy rodinněprávních vztahů, kterou v té době připravovala vláda. Zástupci SOHO potom vedli s ministerstvem spravedlnosti jednání, které bylo gestore této úpravy a výsledkem byly tři varianty řešení jeho požadavků. První varianta počítala se zavedením institutu registovaného partnerství pro páry téhož i opačného pohlaví. Druhá varianta počítala se zavedením institutu registovaného partnerství pouze pro páry téhož pohlaví. A třetí varianta počítala s tím, že nebude zaveden samostatný institut, avšak že v jiných zákonech budou upraveny majetkoprávní vztahy gay a lesbických párů. Tyto požadavky předložilo ministerstvo spravedlnosti vládě k posouzení. Ministerstvo spravedlnosti však nebylo vůbec zavedení institutu registovaného partnerství nakloněno a nehodlalo do vlády žádný návrh předkládat. Vláda dne 8. listopadu 1995 na své zasedání zamítla všechny varianty s odůvodněním, že nechce připouštět jakési manželství nižšího stupně a že takovou registraci znají v Evropě pouze tři země: Dánsko, Švédsko a Norsko. Den potom, co vláda zamítla zavedení registovaného partnerství, vydalo SOHO prohlášení, ve kterém uvedlo, že toto rozhodnutí je pro ně hlubokým zklamáním, že se nyní pokusí prosadit tento institut cestou poslanecké iniciativy. Dne 9. listopadu vydalo SOHO prohlášení, ve kterém uvedli, že to bude zřejmě ještě nějakou dobu trvat, ale aby

lidé věřili, že mají času i trpělivosti dostatek. A na tomto přístupu pak byly založeny snahy o prosazení registrovaného partnerství bez ohledu na argumentační pozice i v dalších letech. Na jaře roku 1997 prohlásil Jiří Hromada, že registrované partnerství se dá považovat za věčné téma. SOHO hledalo podporu ve svém úsilí o prosazení registrovaného partnerství u politiků a političek, ale také u jiných známých osobností. Z umělců a umělkyň se na podporu registrovaného partnerství vyjádřili Lucie Bílá, Blanka Bohdanová, Jaroslav Čejka, Petra Černocká, Květa Fialová, Petra Janů, Jiří Korn, Petr Kotvald, Jan Rosák, Jiří Růžička, Helena Růžičková, Zdeněk Troška, Helena Vondráčková a další. Na podporu registrovaného partnerství v roce 1995 se vyslovil předseda ČSSD Miloš Zeman, který uvedl, že sociální demokracie tento návrh podpoří. Předseda neparlamentní strany Svobodní demokraté Jiří Dienstbier a poté, co vláda návrhy SOHO zamítla, i prezident Václav Havel slíbili, že taky tento návrh podpoří. Zneklidnění nad tím, že vláda návrh zamítla, vyjádřila také Strana zelených. Prezident Václav Havel řekl na tiskové konferenci dne 30. listopadu 1995: „Je to problém složitý, mající mnoho rozmanitých aspektů, které nebudu jednotlivě rozebírat. Ale přiznám se k tomu, že bych uvítal, kdyby debata o tomto tématu pokračovala, či kdyby se časem znovu otevřela, protože vnitřně se kloním k tomu, že by asi mělo smysl institut registrovaného partnerství zavést.“. SOHO rozhodlo vyčkat s další aktivitou voleb a nového složení poslanecké sněmovny. Kde chtěli napříště postupovat cestou iniciativy sympatizujících poslanců. (Seidl et al., 2011, s. 370-375)

V roce 1998 byl hlavní politický cíl artikulovaný gay a lesbickou reprezentací, uzákonění registrovaného partnerství, se díky opakovanému a poměrně častému parlamentnímu projednávání stal významnou součástí obecné politické rozpravy a mediálního diskurzu v České republice. Debata uvnitř i vně komunity se navíc zásadně proměnila vlivem masivního rozvoje internetu, k němuž došlo v České republice velmi rychle v několika málo letech okolo přelomu století. Dokud nebyl institut registrovaného partnerství součástí právního řádu České republiky, fungoval v rámci gay a lesbické komunity jako obecný referenční bod, kolem nějž se organizovala nejviditelnější část emancipačního úsilí. (Seidl et al., 2011, s. 380-381)

V roce 2001 se stav gay a lesbické agendy zprvu zdál pro gay a lesbickou věc nadějný. Poslanecká sněmovna již sice dvakrát (v roce 1998 a 1999) poslanecké návrhy zákona o registrovaném partnerství zamítla, ale celková politická situace v republice ponechávala gayům a lesbám prostor pro optimismus. Prezident Václav Havel se k myšlence registrovaného partnerství stavil vstřícně. Ve vývoji okolo registrovaného partnerství hrála důleži-

tou roli Rada vlády pro lidská práva. A to taky proto, že v ní měla gay a lesbická komunita od začátku roku 1999 přímé zastoupení v osobě Jiřího Hromady. I když v roce 1999 nakonec řada sociálnědemokratických poslanců a poslankyň hlasovala pro zamítnutí návrhu zákona o registrovaném partnerství. Vláda Miloše Zemana vyslovila před sněmovním projednáváním souhlas, proto poté, co vláda návrh definitivně zamítla, změnila gay a lesbická reprezentace strategii a místo další poslancecké iniciativy začala vyjednávat zpracování vládního návrhu zákona. Potom, co v roce 2000 vláda rozhodla, že návrh znovu vypracuje, se mezi gay a lesbickou komunitou ustavila opatrná naděje, že tento návrh již parlament schválí. V září 2001 předložila vláda návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví do parlamentu a frekvence otázky registrovaného partnerství ve veřejné diskusi po čase opět výrazně stoupla. Gay aktivisté a lesbické aktivistky před zahájením parlamentního jednání uspořádali několik akcí na podporu schválení zákona. Zorganizovali besedy s poslanci, kteří byli v roce 1999 proti zákonu o registrovaném partnerství. Avšak 25. října 2001 po prvním čtení ve sněmovně šance na přijetí zákona do dalších voleb de facto zhaslo. V létě 2002 byla zahájena billboardová kampaň na podporu registrovaného partnerství, kterou koordinovali Jiří Hromada za *Gay iniciativu* a Martin Strachoň za *STUD Brno*. V rámci této kampaně bylo po exponovaných reklamních plochách ve větších městech republiky a podél dálnic rozmístěno 150 billboardů s fotografií líbajícího se mužského páru a sloganem *Někomu pomůže, nikomu neublíží*. V této době vznikla též skupina aktivistů, která se neformálně označila jako *G-Liga* a začala realizovat další projekty. Začátkem srpna 2002 rozeslala *G-Liga* také dopis poslancům a poslankyním, v němž jim, s cílem zjistit názorové rozvrstvení nově zvolené sněmovny, položila několik konkrétních otázek týkajících se jejich postoje k legislativnímu ošetření práv gay a lesbických párů a došlé odpovědi postupně zveřejňovala na internetu. Na podzim roku 2002 se opět registrovanému partnerství začalo věnovat ministerstvo spravedlnosti. Toto ministerstvo prosadilo bez ohledu na vládní prohlášení zařazení registrovaného partnerství do plánu legislativních prací vlády na rok 2003. A v červnu 2003 projednala svůj návrh v připomínkovém řízení, do kterého z gay a lesbických organizací zapojilo *Gay iniciativu*. Roku 2003 v létě začala *G-Liga* úzce spolupracovat s několika lesbickými aktivistkami, z nichž některé byly členkami nově vzniklých neformálních lesbických sdružení *L-Platforma* a *Rozdílné Rytmy*. Tato platforma si dala název *Gay a lesbická liga*. V televizních i rozhlasových publicistických a zpravodajských pořadech byla v této době přítomnost gay aktivistů a lesbických aktivistek v souvislosti s tématem registrovaného partnerství stále častější. V létě roku 2003 zaujali zá-

stupci a zástupkyně *Gay a lesbické ligy* radikálnější přístup a v několika mediálních vystoupeních proti řešení, které zvolilo ministerstvo spravedlnosti, důrazně protestovali, protože se neztotožňovali s argumentací ministerstva, které tvrdilo, že buď bude existovat nadále bezprávní vztah v této oblasti, a nebo alespoň základní právní norma, ke které se bude možné v budoucnu vrátit a kdykoliv ji měnit. Na počátku roku 2004 se tento návrh zákona dostal do fáze, kdy vláda ho měla projednat a v případě, že by jej schválila, podat jako vládní návrh do parlamentu. Projednání materiálu bylo nejprve zařazeno na program schůze vlády 28. ledna 2004, ale ministr spravedlnosti Karel Čermák se na této schůzi rozhodl požádat o odložení na další týden. Později svůj krok odůvodnil tím, že na schůzi chybělo několik zástupců ČSSD, včetně premiéra Špidly a ministra vnitra Stanislava Grosse, který byl spolupředkladatelem materiálu a že považoval za vhodné, aby k projednání došlo za účasti těchto dvou politiků. Na další schůzi vlády 4. února 2004 pak vzhledem k výraznému odporu koaliční KDU-ČSL a v zájmu zachování vládní koalice, stáhl svůj návrh z programu premiér Špidla, který ale zároveň prohlásil, že hodlá o návrhu s politiky dále jednat. V březnu 2004 vyšel v časopise *Respekt* článek *Už nás aspoň nebijí*, v němž autorka Barbora Baumlová pojednala o průzkumu diskriminace gayů a leseb, který zveřejnila *Gay iniciativa*. V dubnu 2004 se *Gay a lesbická liga*, která doposud fungovala jako neformální platforma, ustavila jako občanské sdružení. Potom, co při inkriminovaných schůzích vlády v lednu a únoru uspořádala happeningy před budovou vlády, začala koncem února spolupracovat se skupinou poslanců a poslankyň, kteří přistoupili k přípravě nového poslaneckého návrhu zákona o registrovaném partnerství. Za základ své práce vzala poslanecká skupina návrh připravený předchozího roku ministerstvem spravedlnosti, do kterého zařadila i některá práva, které obsahoval vládní návrh z roku 2001 a která ministerstvo spravedlnosti z taktických důvodů ze svého návrhu v roce 2003 vyňalo. Projednávání tohoto návrhu v roce 2004 pak obě iniciativy, *Gay a lesbické liga* a *Gay iniciativa*, provázely zorganizováním petic na podporu zákona. Petici GLL podepsalo k 30. dubnu 2004 4056 osob, následně byla předána Petičnímu výboru Poslanecké sněmovny. Při první dotčené schůzi dne 28. ledna připravila GLL akci s názvem *Srdce pro partnerství*. Kdy vítala ministry a ministryně přijíždějící na schůzi vlády a předávala jim dárek ve tvaru srdce. Potom, co návrh prošel druhým čtením dne 25. listopadu 2004, dohodli se zástupci a zástupkyně gay a lesbických iniciativ s předkladatelem a předkladatelkami návrhu, že třetí čtení proběhne nikoliv na prosincové schůzi sněmovny, kdy bude projednáván návrh zákona o státním rozpočtu a navíc tato schůze spadá do adventního období, nýbrž na některé z prvních schů-

zí v roce 2005. Při třetím čtení, které se uskutečnilo dne 11. února 2005, sněmovna návrh většinou jednoho hlasu zamítla, ale již 29. dubna jej mírně obměněná poslanecká skupina po drobné úpravě předložila znovu. Již páté projednávání tohoto návrhu bylo zásadně ovlivněno demisí premiéra Stanislava Grosse a jmenování nové vlády pod vedením Jiřího Paroubka dne 25. dubna 2005. Před prvním čtením návrhu v červnu premiér Jiří Paroubek ve sněmovně prohlásil, že je to dobrý zákon a že bude žádat, aby členové a členky poslaneckého klubu ČSSD hlasovali ve prospěch tohoto návrhu. Návrh zákona ve druhé polovině roku prošel prvním čtením a dne 8. prosince též druhým čtením. Ve třetím čtení mělo dojít k projednání ještě na téže schůzi, tedy v nejbližších dnech. Gay a lesbické iniciativy podporovaly cestu tohoto návrhu Poslaneckou sněmovnou peticemi. *Gay a lesbická liga* vyhlásila k tomuto návrhu zákona novou petici, kterou k 6. září 2005 podepsalo 2833 osob, následně byla předána Petičnímu výboru Poslanecké sněmovny. *Gay iniciativa* dále shromažďovala podpisy mediálně známých osob na petici vyhlášenou v roce 2004. Ze všeobecně známých signatářů uveďme alespoň Karla Gotta, Lucii Bílou, Hanu Zagorovou, Helenu Vondráčkovou a Jiřinu Bohdalovou. Dne 23. listopadu 2005 pak uspořádali novináři Jan Exner a Andrea Cerqueirová v sídle Poslanecké sněmovny tiskovou konferenci s názvem *Hvězdy podporují gaye a lesbičky aneb Celebrity ve sněmovně*. Zvolený formát konference způsobil, že se setkala se značným zájmem médií, která návrhu z roku 2005 obecně věnovala větší pozornost než předchozím návrhům a měla značný podíl na vytvoření společenské atmosféry příznivé zástupcům zákona. Na tuto atmosféru měla v této době významný vliv také reality show *VyVolení*, kterou vysílala televize Prima. Jeden z účastníků a následný výherce celé reality show, Vladimír Dobrovodský, již na začátku vysílání pořadu deklaroval, že je gay. Pro atmosféru v gay a lesbické komunitě v prosinci 2005, stejně jako v říjnu 2001 a v únoru 2005, typické obecně sdílené přesvědčení, že daný pokus o prosazení návrhu zákona na rozdíl od předchozích již bude úspěšný. V prosinci 2005 měla tato naděje kvalitativně nový podklad v politickém úsilí premiéra Paroubka. Jiří Paroubek před třetím čtením přesvědčil ty poslance a poslankyně ČSSD, kteří se zákonem nesouhlasili, aby ve třetím čtení nehlasovali proti, ale odešli z jednacího sálu. A návrh tak byl 16. prosince 2005 poslaneckou sněmovnou skutečně schválen. Toto schválení pak postavilo gay a lesbické iniciativy do nové situace, kdy musely své lobbistické úsilí zaměřit na další instance legislativního procesu, tedy Senát a prezidenta republiky. V polovině ledna 2006 návrh projednaly senátní výbory a potom zaslala *Gay a lesbické liga* všem senátorům a senátorkám dopis, v němž se vyjádřila k argumentům, jež v rozpravách výborů zazněly a

požádala je o podporu zákona. Předseda *Gay iniciativy* Jiří Hromada jednal osobně s většinou senátorů a senátorek. Vstřícnost Senátu vůči gay a lesbickým iniciativám se významně lišila od situace v Poslanecké sněmovně, což dokazuje též skutečnost, že senátní zpravodajka Liana Janáčková úzce konzultovala znění svého projevu s Jiřím Hromadou. Dne 26. ledna 2006 byl návrh zákona v Senátu skutečně schválen a to nadpolovičním počtem hlasů všech senátorů a senátorek. Postoupením zákona prezidentu republiky začala běžet lhůta patnácti dní, kterou ústava stanoví k eventuálnímu vrácení zákona. Tehdejší držitel tohoto úřadu, Václav Klaus, byl dlouhodobě znám jako kritik zákonné úpravy gay a lesbických partnerství. Potom, co byl zákon schválen v senátu, se o něm znovu několikrát nepříznivě vyjádřil, avšak vzhledem k tomu, že zveřejnění svého konečného rozhodnutí odkládal na nejpozdější termín v rámci patnáctidenní lhůty, staly se na několik dní dominantním prvkem veřejné debaty spekulace, že by zákon nemusel ani podepsat, ani vrátit, a tak by de facto umožnil, aby vstoupil v účinnost. Konec spekulacím nastal 16. února 2006, kdy Václav Klaus svolal tiskovou konferenci a oznámil, že zákon vetuje. Zároveň vyzval k další diskusi o zákonu, která se měla podle jeho slov věnovat tomu podstatnému, tedy meritů věci, čili obsahu tohoto zákona. V gay a lesbické komunitě však panovalo přesvědčení, že Klaus vetoval zákon zejména proto, aby od sebe odvrátil dojem veřejnosti, že je sám homosexuál. Aby sám k diskusi přispěl, pozval zástupce a zástupkyně obou gay a lesbických iniciativ k jednání. To se však neuskutečnilo. *Gay iniciativa* mu odpověděla, že je měl pozvat před tím než zákon vetoval a že za dané situace není o čem diskutovat. *Gay a lesbická liga* sice pozvání přijala, ale nakonec Klausova kancelář setkání bez náhrady zrušila. Vzhledem k tomu, že poté, co sněmovna jeho veto přehlasovala, přestala jeho kancelář s GLL komunikovat, prohlásila její mluvčí Kateřina Beňová, že to chápe tak, že prezident by se nyní s nimi setkával z pozice poraženého a to nehodlá dopustit, protože by to mohlo pokazit jeho mediální obraz, na kterém tak pečlivě pracuje. Vrácením zákona se tak opět do hry dostala poslanecká sněmovna, která mohla Klausovo veto přehlasovat, avšak jedině většinou všech poslanců, tedy nikoliv pouze většinou momentálně přítomných. Zastánci a zastánkyně zákona proto opět rozvinuli lobbistické úsilí zaměřené na poslance a poslankyně, přičemž nyní šlo o to zajistit aktivní podporu 101 hlasu. Zástupci a zástupkyně *Gay iniciativy* jednali 28. února 2006 s premiérem Paroubkem, který dohodl s GI, že ČSSD maximálně podpoří přehlasování prezidentského veta a GI na oplátku před blížícími se volbami v gay a lesbické komunitě zdůrazní význam této strany pro prosazení zákona. V předvečer hlasování, tedy z mediálních vyjádření politiků vyplývalo, že návrh by mohl

získat pohodlnou většinu. Dne 15. března, na který připadalo závěrečné hlasování, však názor na přivlastnění zákona ze strany Jiřího Paroubka, spojený se závěrem, že by nebylo vhodné je podporovat, v poslaneckém klubu ODS z drtivé většiny převládl. Jiří Hromada a Miloslav Šlehofer podávají vylíčení tohoto dne z perspektivy gay aktivistů a lesbických aktivistek, kteří se pohybovali v sídle Poslanecké sněmovny. Dne 15. března 2006 tedy Poslanecká sněmovna v hlasování, kvůli kterému Česká televize přerušila vysílání a zařadila přímý přenos z jednacího sálu, definitivně rozhodla, že zákon o registrovaném partnerství vstoupí v platnost. Úspěšné završení dlouholetého snažení vyvolalo u gay a lesbických iniciativ i dalších příznivců zákona nadšené reakce. Mluvčí GL Tereza Kodíčková prohlásila, že jde o chvályhodné rozhodnutí, které umožní stabilizaci rodin leseb a gayů. Jiří Hromada přijetí zákona uvítal slovy, že zdravý rozum zvítězil. Po celé republice probíhali v gay a lesbických klubech oslavy. Zákon byl dne 3. dubna 2006 vyhlášen ve Sbírce zákonů, z čehož vyplynulo, že nabude účinností dne 1. července. Protože zákon obsahuje ustanovení, že příslušný matriční úřad přijímá prohlášení na místě, které tomu určí a dále způsob prohlášení neupravuje, měly jednotlivé pověřené matriky volnou ruku v tom, jaký ráz uzavírání registrovaného partnerství dají. Od počátku se pak ustálila praxe, kdy matriční úřad nechává na rozhodnutí budoucích partnerů, zda si přejí slavnostní obřad, nebo nikoliv. V létě roku 2006 tak byla v České republice uzavřena první registrovaná partnerství. Hned první den účinnosti zákona jej využily tři páry. A 3. července pak proběhl s širokou publicitou na hradě Karlštejn velkolepě pojatý registrační obřad zpěváka Pavla Vítka a jeho partnera Janise Sidovského, kteří v průběhu projednávání posledního návrhu zákona, jako mediálně známý pár, veřejně vystupovali na jeho podporu. (Seidl et al., 2011, s. 400-429)

„Česká republika patří mezi řadu vyspělých zemí, jejichž legislativní systém homosexuality nahlíží jako plnohodnotnou a rovnoprávnou variantu sexuální orientace.“ (Polášková, 2009, s. 31) Schválení zákona je však g/l komunitou v takové podobě v jaké je, vnímáno rozporuplně a spíše jako symbolický krok než právní úprava, která by homosexuálním pářům garantovala stejná práva jako heterosexuálním.

Při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 bylo zjištěno, že počet párů, které již uzavřeli registrované partnerství, bylo 1264 a 8112 homosexuálních párů přiznalo faktické partnerství bez uzavření registrovaného partnerství. (Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě, 2013)

V následující podkapitole si představíme, jak je registrované partnerství zapsáno v zákoně.

3.1 Registrované partnerství dle zákona

„V roce 2006 bylo v České republice uzákoněno registrované partnerství, které homosexuálům umožňuje formalizaci partnerského vztahu. Práva a povinnosti, které tento zákon upravuje, jsou však s porovnáním s institucí heterosexuálního manželství minimální. Rodičovská práva zákon neošetřuje, což bylo zdůrazňováno i občanskými iniciativami a stranami, které za přijetí zákona lobbovaly, neboť předpokládaly, že jedině bez nich má zákon naději na to, aby byl přijat.“ (Nedbálková, 2011, s. 12)

Registrované partnerství je uzákoněno ve sbírce zákonů a je to Zákon č. 115/2006 Sb. O registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Dle zákona lze registrované partnerství definovat následovně:

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen „partnerství“). Partnerem se v tomto zákoně rozumí osoba, která uzavřela partnerství.“ (Česko, 2006)

Vznik partnerství – Vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (dále jen „prohlášení“). Prohlášení činí osobně před matričním úřadem – příslušným dle pobytu alespoň jednoho z partnerů. (Česko, 2006)

Postup při uzavření partnerství – Osoby vstupující do partnerství učiní své prohlášení na základě otázky, zda chtějí spolu vstoupit do partnerství, před matrikáře. Nejprve však výslovně uvedou, že jim nejsou známy okolnosti, kvůli kterým by nemohlo být partnerství uzavřeno. Následně podepíší protokol o prohlášení a příslušný matriční úřad zapíše partnerství do knihy registrovaného partnerství. (Česko, 2006)

Podmínky pro vstup do partnerství – Partnerství může uzavřít každý, komu to zákon nezakazuje. Podmínkou však je, aby alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství byla státním občanem ČR. Partnerství nemohou uzavřít, stejně tak jako manželství, osoby navzájem příbuzné v přímé linii a sourozenci. Dále osoby, kterým ještě nebylo 18 let nebo nemá způsobilost k právním úkonům, a nebo naopak pokud již dříve uzavřeli manželství nebo vstoupili do partnerství s někým jiným i mimo území ČR a takový vztah stále trvá. (Česko, 2006)

Neexistence a neplatnost partnerství – Partnerství nevznikne, pokud bylo uzavřeno v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle, nebo pokud tak bylo učiněno v omylu tý-

kajícím se právního úkonu vzniku partnerství. Partnerství nemůže ani vzniknout pokud v době prohlášení nebyla ani jedna z osob občanem ČR. Nebo pokud bylo partnerství uzavřeno na základě nepravdivých informací. Pokud vzniklo již partnerství i přes výše uvedené události, soud prohlásí partnerství za neplatné. O takovém partnerství se pak má za to, že nevzniklo. Takový návrh, aby soud prohlásil partnerství za neplatné, nebo že nevzniklo, může podat ten, kdo prokáže právní zájem na této věci. To, že partnerství nevzniklo, nebo je neplatné, může soud prohlásit i bez návrhu. (Česko, 2006)

Povinnosti a práva partnerů – Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva. O záležitostech partnerského soužití rozhodují oba partneři společně; nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud. (Česko, 2006)

Vyživovací povinnost mezi partnery – Partneři mají vzájemnou vyživovací povinnost. Rozsah vyživovací povinnosti se stanoví tak, aby hmotná a aktuální úroveň obou partnerů byla zásadně stejná. Vyživovací povinnost mezi partnery předchází vyživovací povinnosti dětí. (Česko, 2006)

Vyživovací povinnost po zrušení partnerského soužití – pokud bylo partnerské soužití zrušeno, má bývalý partner, který není schopen se sám živit, právo zažádat bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Ten z partnerů, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž rozpad vztahu způsobil závažnou újmu, může mu soud přiznat proti druhému bývalému partnerovi až na dobu 3 let od zrušení partnerství výživné. Vyživovací povinnost mezi bývalými partnery předchází vyživovací povinnost dětí vůči rodičům. Právo na výživné mezi bývalými partnery zaniká smrtí povinného partnera, nebo pokud oprávněný bývalý partner uzavře manželství nebo nové partnerské soužití. Právo na výživné může také zaniknout dnem vyplacení jednorázové částky na základě písemné smlouvy mezi bývalými partnery. Výživné nelze přiznat, jestliže by bylo v rozporu s dobrými mravy. (Česko, 2006)

Výkon rodičovské zodpovědnosti partnera – „Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohrožen jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte

te i druhý partner. Povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.“ (Česko, 2006)

Zánik partnerství – partnerství zaniká buď smrtí jednoho z partnerů nebo prohlášením jednoho partnera za mrtvého, nebo zrušením rozhodnutím soudu.(Česko, 2006)

Adoptivní rodina je ze všech představitelných variant gay a lesbických rodin tou nejméně zastoupenou a zákon o registrovaném partnerství ji dokonce přímo vylučuje ustanovením, že registrovaná osoba nemůže žádat o svěřením dítěte do adopce. Adopce ze strany neregistrovaných gayů a leseb přitom zcela vyloučena není, neboť v ČR může dítě adoptovat i jednotlivec (bez ohledu na sexuální orientaci). Pokud je však zaregistrován ve vztahu s partnerem stejného pohlaví, tuto možnost ztrácí. (Nedbálková, 2011, s. 12)

Na toto navážeme v další kapitole nazvané Homosexuální rodina.

4 HOMOSEXUÁLNÍ RODINA

Termín homosexuální rodina se dá v podstatě považovat za velmi zavádějící. Co vlastně tento termín znamená? Jde o to, že všichni v rodině jsou homosexuální? Nebo že rodiče či děti jsou homosexuální? Nebo že vzdálení příbuzní, jako babička, dědeček, sestřenice, bratranec a další jsou homosexuální? Dá se říct, že všechny typy těchto rodin jsou možné, ale hlavně v naší společnosti běžně existující. Zajímavostí je, že společnost vnímá rodinu, v níž heterosexuální rodiče mají homosexuální dítě, za rodinu heterosexuální, zatímco rodinu s homosexuálními rodiči a heterosexuálními dětmi považují za homosexuální rodinu. Vypovídá to tedy o tom, že rodina společností není vnímána jako vztahová síť rovnocenných interakcí, ale jako základní prvek pro určení sexuálního hodnocení rodiny jsou bráni rodiče, tedy dospělí jedinci v rodině. Je tedy lepší pro označení takových rodin používat termín homoparentální rodina.

„Gay a lesbické rodiny jsou od 70. let tématem diskutovaným jak v kontextu homosexuální komunity, tak v akademické obci, respektive akademických obcích různých disciplín. Je to téma natolik zkoumané, že lze v rámci existujících severoamerických či západoevropských studií pozorovat obecnější shodu v tom, co a jakým způsobem je / může / má být v rámci tématu vypovídáno.“ (Nedbálková, 2011, s. 9)

Obecně lze říci, že se k tématu homosexuálních rodin nechtějí žádní psychologové ani sociologové vyjadřovat, na rozdíl od vstřícných sexuologů, kterých je celá řada. Téma homoparentality se pohledu české sociologie dosud jeví jako zajímavé, ale v kontextu jiných fenoménů souvisejících s rodinou marginální. (Nedbálková, 2011, s. 11)

„Jedno z možných (častých) vysvětlení nezájmu o téma v české sociologii se opírá o názor, že homosexualita představuje jakousi zvláštnost, která je významná zejména pro její nositele, pro zbytek populace však může být zajímavá jen okrajově. Ať už je homosexuální rodina vnímána jako ohrožení, alternativa, konformita nebo inovace, v akademických, politických i laických interpretacích je obvykle nahlížena v referenčním rámci tzv. normální nebo tradiční rodiny. Zahraniční studie sociologie rodiny uvádějí homosexuální rodiny často jako příklad (prototyp) nových či alternativních rodinných modelů.“ (Nedbálková, 2011, s. 11)

Lesbický partnerský vztah – pro lesby obdobně jako pro heterosexuální populaci představuje stabilní a trvalý partnerský vztah jeden ze základních předpokladů harmonického života. Lesbické párové vztahy navzdory rozdílnosti v genderovém uspořádání fungují v

mnoha ohledech velmi podobně jako heterosexuální partnerské vztahy. Podle výsledků zahraničních empirických studií žije v dlouhodobém partnerském vztahu 45% až 80% lesbických žen. Spousta leseb se však ke své orientaci veřejně nehlásí. Zhruba jedna čtvrtina lesbických žen vstupujících do homosexuálního partnerství má za sebou předchozí zkušenost s manželstvím. Základním předpokladem pro budování dlouhodobého partnerského vztahu je u lesbických žen přijetí vlastní odlišné citové a sexuální orientace. Homosexuální identita se formuje dlouhodobě a její prvopočátky lze v některých případech vysledovat již v dětství. V období puberty se začíná zřetelněji rýsovat citová a fyzická náklonnost. K rozpoznání vlastní erotické a citové náklonnosti ke stejnému pohlaví u ženské populace dochází vzhledem k pozvolnějším sociosexuálnímu dozrávání později než u chlapců a nebývá výjimkou, že ženy se plně identifikují jako lesbické až v dospělém věku, kdy již mají za sebou předchozí zkušenost s heterosexuálními vztahy. (Polášková, 2009, s. 21-23)

Většina homosexuálních párů odmítá stereotypní rozdělení tradičně ženské a mužské role, které někdy bývá vnímáno jako heterosexuální konstrukt. Většinou je převládající model soužití dvou žen nebo mužů je tzv. nediferencovaný model, ve kterém není partnerkami nebo partnery uplatňována dělba rolí. Role zde nejsou fixní, ale mění se v závislosti na konkrétních podmínkách a potřebách rodiny. Partneři většinu činností sdílejí nebo vykonávají na základě osobních preferencí. Výzkumy prokázaly, že tento model platí i v případě, že pár vychovává děti. Rovnocenné rozdělení rolí i moci neplatí však univerzálně. Významnými faktory, které přispívají k získání moci, jsou úroveň dosaženého vzdělání a finanční příjem. U homosexuálních vztahů obdobně jako u nesezdaných heterosexuálních párů chybí společenský i institucionální tlak na zachování společného soužití, proto jsou vystaveny většímu riziku rozpadu. Výzkumy uvádějí, že 8 – 21 % lesbických párů spolu žilo deset i více let. Dosavadní studie ukázaly, že pro ženy obecně platí, že preferují monogamii a sexuální kontakty mimo partnerský vztah vnímají jako ohrožující, kdežto muži jsou více promiskuitní. (Polášková, 2009, s. 23 – 24)

Případové studie homosexuálního rodičovství v psychiatrické literatuře začínají být publikovány na začátku 70. let minulého století. Jednalo se o výzkum srovnávající homosexuální a heterosexuální populaci. Ale takový výzkum se prováděl již i v 50. letech minulého století, kdy vznikla studie Evelyn Hooker, díky níž později došlo k tomu, že byla homosexualita vyřazena ze seznamu mentálních poruch. V průběhu 70. let také začíná systematický výzkum dětí vychovávaných homosexuálními páry. (Nedbálková, 2011, s. 31)

V USA od roku 1986 běží projekt s názvem *The National Longitudinal Lesbian Family Study (NLLFS)*. V tomto projektu je představen vůbec první longitudinální sledování lesbických rodin, ve kterých byly děti počaty s využitím metod asistované reprodukce a která zahrnuje data mapující období předcházející početí dítěte. V této studii je sledováno celkem 84 plánovaných lesbických rodin. V 70 případech jde o rodiny, kde jsou do výzkumného souboru zahrnuty jak biologická, tak sociální (partnerka biologické matky) matka, zbývající počet jsou svobodné lesbické matky. Celkem se tohoto výzkumu účastní 154 respondentek ze tří velkých měst – Boston, Washington, D.C. a San Francisco. V průběhu výzkumného šetření porodilo 62% žen své první dítě a zbývajících 38% se se do výzkumu zapojilo již v rodičovské roli a plánovalo další dítě. Navržený design výzkumu počítá se sběrem dat v různých vývojových fázích života dětí vyrůstajících v těchto rodinách po dobu 25 let. (Polášková, 2009, s. 27)

„Instituce rodiny prochází v průběhu několika posledních desetiletí řadou zásadních proměn. I česká rodina se v důsledku transformačních procesů významně vzdálila dlouhodobě ustálenému modelu. Tradiční (konzervativním, patriarchálním) přístupem k pojetí vztahů a rodiny rozumíme takový, který vychází z heterosexuální normy, tj. založen na dichotomizaci mužsko-ženského principu a jasné definici s nimi souvisejících rolí.“ (Polášková, 2009, s. 29)

Za posledních pár desetiletí se proměnil i samotný koncept mateřství. Dříve pro ženu mateřství znamenalo základ jejího sociálního statusu, kdežto dnes se mění sociální role a životní styly a s tím se mění i hodnota dítěte.

Za jeden z příkladů rozostřování kontur tradičního rodinného uspořádání lze považovat problematiku gay a lesbických rodin.

„Ve velké většině případů se jedná o páry lesbické, zatímco homosexuální mužské páry nemají většinou o výchovu potomka zájem. Je to dáno tím, že mateřský pud není lesbickou orientací v žádném případě zmenšen nebo potřen a je pak jistě otázkou uplatnění základních lidských práv homosexuální ženě mateřství umožnit.“ (Uzel, Mitlöchner, 2007, s. 27)

Zákon o registrovaném partnerství neumožňuje, dokonce zcela vylučuje, osvojení dítěte registrovaným partnerem bez ohledu na jakékoliv další okolnosti. Tento zákon právě neřeší otázku rodičovských práv partnerů a dětí vyrůstajících v homoparentálních rodinách. Což je ze strany g/l komunity považováno za diskriminaci. Problematika náhradní rodinné péče spadá do Zákona o rodině (94/1963 Sb.). Kde je řečeno, že individuálním zájemcem o

adopci dítěte se může stát kdokoliv, bez ohledu na jeho sexuální orientaci, avšak vstupem do registrovaného partnerství tuto možnost ztrácí. Což znamená, že vstupem do registrovaného partnerství ztrácí lidé své práva, která mají před uzavřením registrovaného partnerství. Což může ve finále vést k rozšíření neformalizovaných svazků mezi homosexuálními jedinci. Adopce je pro registrované partnery zcela v naší zemi vyloučena, adoptovat dítě si můžou pouze sezdané heterosexuální páry. V některých zemích ovšem existuje možnost adopce dětí i ze strany registrovaných partnerů, kde se potom hovoří, že svazky homosexuálních partnerů staly stabilnější a i na výchově dětí se podíleli tito partneři mnohem lépe. U nás ovšem tato forma adopce možná není a je to v současné době jeden z hlavních cílů lesbických a gay iniciativ. Ovšem zákon o registrovaném partnerství hovoří o tom, že i partner v registrovaném páru, který není biologickým rodičem dítěte, je povinen se podílet na výchově tohoto dítěte. Ale osvojit si jej nemůže. Nejenom zastánci g/l práv, ale také významné odborné organizace stojí za zavedením adopce nebiologického rodiče v homosexuálním svazku. Poukazují na to, že v případě, že biologický rodič dítěte zemře, nemá registrovaný partner rodiče žádné právo se podílet dále na výchově dítěte a dítě tak přechází do ústavní péče nebo k ostatním příbuzným, kteří nemusí mít k dítěti až takový vztah jako nebiologický rodič z homosexuálního páru. Dále neumožňuje nebiologickému rodiči získávat informace o dítěti v lékařství, ve škole apod. A stejně tak jsou dítě odepřena veškerá dědická práva v případě úmrtí nebiologického rodiče.

Dalším problémem týkajícím se oblasti homosexuálních párů je asistovaná reprodukce. Ta je rovněž v naší zemi umožněna pouze ženám s mužským partnerem, nezáleží ovšem na tom, zda je tento pár sezdaný či nikoliv.

V současné době není v České republice nějak oficiálně právně ošetřeno vychovávat děti homosexuálními páry. Současná legislativa to však nezakazuje, ale zároveň ani neumožňuje. Přesto v naší zemi, ale i jinde po světě, žije spousta homosexuálních partnerů vychovávajících děti. Jde o děti, které homosexuální jedinci získali ze svých dřívějších heterosexuálních vztahů.

„Ve zprávě Centra pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR (CVVM) z května 2008 se tři čtvrtiny dotázaných občanů vyslovily souhlasně pro právo homosexuálních párů uzavírat registrované partnerství. Podstatně méně respondentů již bylo nakloněno právu uzavírat sňatek (38% pro a 55% proti) a vůbec nejnižší podporu vyjádřily dotazované osoby v případě práva gayů a lesbických žen adoptovat děti (23% bylo pro, zatímco 65% občanů bylo proti). Obdobný postoj vykazují obyvatelé EU jako celku. V průměru pouze 32% Ev-

ropanů souhlasí s adopcí dětí homosexuálními páry. Vstřícnější postoje zastávali lidé, kteří osobně znali nějakého gaye nebo lesbu, což potvrdil i tuzemský průzkum CVVM.“ (Polášková, 2009, s.36) „Pro adopce se vyslovilo v roce 2005 28% respondentů, zatímco v roce 2008 tento počet klesl na 23%.“ (Polášková, 2009, s. 37)

V naší společnosti se otázka homosexuálního rodičovství dostala do podvědomí veřejnosti až v posledních letech a to především díky boji o registrované partnerství. V České republice funguje od roku 2008 jen jedna jediná oficiální organizace g/l rodičů občanské sdružení *Stejná rodina* – www.stejnarodina.cz. Jde především o organizaci, která má sdružovací a podpůrné funkce, ale mimo jiné i velké politické ambice. V souvislosti s tímto byla nedávno zprovozněna internetová rodičovská seznamka. Tato seznamka neslouží k nalezení životního partnera, nýbrž k nalezení potencionálního biologického rodiče svých dětí. Nejsou zde inzerenty jen ženy, které hledají anonymního dárce pro oplodnění nepohlavní cestou, ale jsou zde i gay muži, kteří hledají lesbické páry, které by s nimi sdíleli výchovu společného potomka. U nás existuje jen velmi málo odborné vědecké literatury, která by se zabývala studiem rodin s homosexuálním rodičovským párem. Jediným tuzemským psychologickým poradenským pracovištěm, které se zaměřuje na problematiku homosexuálních klientů je *Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy* v Praze na Černém Mostě.

Za jeden z typů homoparentální rodiny se považuje tzv. elektivní rodina, tj. rodina, do níž se děti rodí už do kontextu existující lesbické či gay rodiny. (Nedbálková, 2011, s. 32)

V současnosti se k rodičovství začalo hlásit otevřeně značné množství lesbických žen. Ty mají především odhodlání získat děti při rozvodovém řízení do své péče. Do podvědomí širší veřejnosti se také otázka lesbického rodičovství dostala díky mediální pozornosti, která byla věnována soudním procesům. Začínáme hovořit o tzv. otevřené lesbické rodině. (Polášková, 2009, s. 42)

4.1 Možné způsoby homosexuálního rodičovství

Zde si představíme možné cesty k rodičovství, přičemž ne všechny jsou v České republice legálně proveditelné.

Biologické rodičovství – zde se nabízí tři možnosti – heterosexuální pohlavní styk, metody asistované reprodukce, inseminace bez odborné asistence (self-assisted insemination)

Heterosexuální pohlavní styk – je to jeden z mála „legálních“ způsobů početí pro lesbické ženy v tuzemských zemích. Jde ale většinou o velmi málo preferovanou metodu ze stran lesbických žen, to především díky nutnosti pohlavního styku s mužem a velmi malé anonymitě otce. Tento způsob je u lesbických žen zaznamenán především v případě, že dítě vzniklo z předchozího heterosexuálního vztahu lesbické ženy před svým coming outem. Když už ovšem lesbické ženy tuto metodu volí, volí především muže ze své blízkosti (dlouholetý kamarád), jen výjimečně jde o neznámý sexuální kontakt.

Metody asistované reprodukce – zatímco pro heterosexuální páry představuje zpravidla poslední možný způsob pomoci, v případě lesbických žen jde o primární řešení. Podle poslední zprávy International Federation of Fertility Societies je asistovaná reprodukce zpřístupněna lesbickým párům v Austrálii, Belgii, Brazílii, Bulharsku, Kanadě, Koreji, Litvě, Mexiku, Nizozemí, Novém Zélandu, Jihoafrické republice, Španělsku, Thajsku, Velké Británii, USA a Izraeli. Dalších několik zemí umožňuje asistovanou reprodukci svobodným ženám. Avšak tuzemská legislativa podobné řešení neumožňuje. České ženy, které tuto možnost zvolí, cestují buď za hranice nebo se jim ve výjimečných případech podaří zákon nějakým způsobem obejít. Asistovaná reprodukce je však možná, pokud lesbická žena zvolí jako otce dítěte známého dárce. Pak teoreticky můžou před klinikou vystupovat jako nesezdaný partnerský pár, těm česká legislativa umožňuje poskytnout asistovanou reprodukci. Pravost vztahu není v našich podmínkách nijak ověřována.

Inseminace bez odborné asistence (self-assisted insemination) – jedná se o postup, který nevyžaduje asistenci další osoby nebo odborný zásah či technologii. Jde o tzv. domácí oplodnění. Je to především řešení pro lesbické ženy, které upřednostňují známého dárce a nechtějí postupovat pohlavní styk. Je i teoreticky možné provést inseminaci s využitím spermatu anonymního dárce.

Sociální (nebiologické) rodičovství – nebiologickou cestu k rodičovství pro lesbické ženy představují možnosti systému náhradní rodinné péče a osvojení. V zemích, kde je toto oficiální cestou se však l/g páry setkávají s velkou homofobií, jak ze strany sociálních pracovníků, tak ze strany původní rodiny dítěte. Často jsou upřednostňováni heterosexuální páry a homosexuálním párům jsou poté nabízeny děti, o která „nemá“ nikdo zájem. Vzniká tak docela paradoxní situace, že děti, které potřebují zvýšenou péči, jsou umisťovány rodičům homosexuálním, kterým by podle některých neměly být děti svěřovány vůbec. V Evropě nejsou homosexuální páry brány jako vhodné adepty pro náhradní rodinnou péči. Avšak lesbické ženy mají možnost zažádat pěstounskou péči individuálně, musí však počít-

tat se svěřením těžko umístitelného dítěte. Jinou možností nebiologického rodičovství je přes roli nevlastního rodiče dětí partnerky, ale jak jsme se již zmínili výše, není status rodiče v těchto případech nijak právně ošetřen.

4.2 Výzkumy zabývající se homosexuálními rodinami

Počet studií l/g rodičovství lze počítat v řádu stovek. Co se týče použitých metod výzkumu, jde především o kvantitativní studie zaměřené na dotazníkové šetření využívajících standardních psychologických technik. Lesbické a gay rodičovství je výzkumnou oblastí s krátkou, ale pestrou historií.

Veškeré donedávna proběhlé výzkumy se zabývaly zejména tím, zda - případně jaký - má homosexualita vliv na tzv. zdravý psychologický vývoj dětí nebo jejich pocit štěstí a spokojenosti; sexuální preference a sexuální chování dětí v období dospívání; genderové chování a genderové preference dětí; výzkumy se také zaměřovaly na motivace gayů a leseb k rodičovství, na rozdělení rolí v partnerství a rodičovství nebo na samotný vztah rodičů k dětem. (Nedbálková, 2011, s. 33)

Problematika výzkumu lesbického rodičovství se objevila v druhé polovině 70. let minulého století, kdy se začala řešit otázka, kam s dětmi lesbických matek po rozvodu, zda dítě svěřit heterosexuálnímu otci nebo homosexuální matce. Hovořilo se o tzv. výzkumu „na zakázku“. Mezi první publikované výsledky výzkumu patří studie amerického psychiatra Ricgarda Greena a kolegů. (Polášková, 2009, s. 66)

Na konci 70. let se Green zabýval genderovými rolemi a sexuální orientací dětí vychovávaných gayi, lesbami a transexuály a konstatoval, že 36 ze 37 zkoumaných dětí uvedlo hračky, hry, oblečení, zájmy, kamarádské vztahy, které lze považovat za typické pro děti jejich pohlaví. Z toho 13 dětí staršího věku uvedlo výlučně heterosexuální erotické fantazie a sexuální chování. Osm let poté zkoumal Green 50 homosexuálních matek a jejich rodiny a 40 rodin s rozvedenými heterosexuálními matkami.. Dospěl k závěru, že data získaná inteligenčními testy, testy sexuální identity, testy preference genderových rolí a testy rodinných a vrstevnických vztahů neindikují takřka žádné významné rozdíly mezi oběma typy rodin. (Nedbálková, 2011, s. 33)

Další zajímavá studie (Longitudinal Study of Lesbian Mother Families) se uskutečnila v letech 1991 – 1992, tuto studii vedla Golomboková se svými kolegy. Bylo to šetření po čtrnácti letech od první studie. Průměrný věk „dětských“ respondentů činil 23 let. A

ukázalo se, že i tito mladí dospělí z lesbických rodin se významně neliší v žádné ze sledovaných charakteristik. (Polášková, 2009, s.68)

Golombok například při svých studiích homosexuálních rodin objevila, že děti vychovávané v homoparentálních rodinách jsou empatictější, tolerantnější a méně agresivní. (Nedbálková, 2011, s. 34)

Většina existujících výzkumů se zaměřila buď na rodiny vychovávající děti pocházející z předchozího heterosexuálního manželství, nebo na lesbické páry, které podstoupily umělé oplodnění na klinice asistované reprodukce. Existuje jen velmi malá řada studií zaměřených přímo na adoptivní g/l rodiny. Drtivá většina dosud zveřejněných studií i publikací je anglo-americké provenience.

„Odhady počtu g/l rodin se u různých autorů velmi liší. Například v kontextu USA má podle Tasker (1999) vlastní dítě každá pátá lesbická žena. K tomuto počtu se ještě přidávají ženy, které jsou v rodičovství zaangažovány jako sociální matky nebo bývalé sociální matky. Stacey a Biblarz pro stejný kontext shrnují, že do roku 1984 dochází k reprodukci statistických dat, která uvádějí existenci 1 až 5 milionů lesbických matek, 1 až 3 miliony gay otců a od 6 do 14 milionů závislých dětí gay a lesbických rodičů. Novější studie se opírají o národní výzkumy zdraví. Z těchto výzkumů pak Stacey a Biblarz docházejí k číslu 1 až 9 milionů závislých dětí gayů a leseb, což představuje 1 až 12 % všech dětí ve věku do 19 let. (Nedbálková, 2011, s. 40)

Podle výzkumu Staceyové a Biblarze, který byl proveden v roce 2001, mají lesbické páry větší snahu, aby byl dětem dán i mužský vzor. Mají v tomto větší úsilí než rozvedené matky z heterosexuálních rodin. Podle výzkumů bylo zjištěno, že tyto děti jsou tolerantnější, mají větší projevy empatie, jsou obratnější v komunikaci, projevují méně konfliktů. Mají zvýšenou psychickou odolnost a ve škole jsou popisovány jako bezproblémové. Z výzkumu vyplynulo, že vývoj dítěte je více ovlivněn charakterem vztahů uvnitř rodiny než strukturálním složením. (Vlčková, 2007, s. 13)

Výzkumy, které vedla Charlotte Patterson, v roce 2001 opakovaně potvrdily, že psychické zdraví a subjektivní prožívání psychické pohody (well-being) lesbických matek jsou podmíněny mírou jejich otevřenosti ohledně své orientace ve vztahu k okolí. Tyto lesbické matky hodnotily pozitivně psychické dospívání svých dětí. (Polášková, 2009, s. 71)

V roce 2004 Bosová se svými kolegy zkoumala vztah mezi minoritním stresem a prožíváním mateřství u dvou stovek lesbických matek žijících v plánovaných lesbických rodinách a jeho dopad na psychické prospívání dětí. Matky, které si prošly odmítnutím jejich rodin, vykazovaly vyšší úroveň prožívaného rodičovského stresu a měly velkou potřebu obhajovat svoje mateřství. Matky, které se cítily být stigmatizovány a ty, které měly znaky internalizované homofobie, měly častěji pocit, že musí své mateřství a rodiny omlouvat. Mezi další zjištění patřilo, že ženy, které měly zkušenost s odmítáním okolí, uváděly častěji výchovné emoční obtíže u svých dětí. (Polášková, 2009, s. 75-76)

Lesbickým biologickým matkám je výzkumná pozornost věnována od 70. let, zatímco studie týkající se jejich partnerek v roli nevlastních rodičů se začaly až v 90. letech. Výzkum Gatrellové a kolegů v roce 2000 ukázal, že rodiče 14% biologických matek odmítali uznat její partnerku jako druhého rodiče dítěte. 17% biologických matek a 13% sociálních matek dále uvedlo, že jejich vlastní rodiče nepovažovali párem společně vychovávané děti za „plnohodnotná“ vnoučata. V dalších studiích sociální matky přisuzovaly své rodičovské roli větší důležitost, než tomu bylo u otců z heterosexuálních rodin. Rovněž sociální matky vykazovaly větší kvalitu v interakci s dítětem a také vyšší kvalitu v rodičovských dovednostech, než tomu bylo u otců z heterosexuálních rodin. (Polášková, 2009, s. 78-79)

Jak již bylo výše zmíněno, většina studií pochází ze zahraničí. Ale i u nás v České republice byly také provedeny výzkumy. Na jejichž základě bylo vypořazováno, že se české děti vychovávané v lesbických rodinách projevovaly v určitých oblastech méně stereotypně než děti z heterosexuálních rodin. U děvčat byla vypořazována nižší obliba ženského oblečení a také volba méně typických profesí. U chlapců byl patrný větší projev citové otevřenosti a preference méně agresivních chlapeckých her. (Janošová, 2008, s. 19)

Veřejnost dost často poukazuje na to, že děti z homosexuálních rodin musejí být vystaveny více šikaně ze strany svého okolí. Podle Trampotové, která vedla výzkum v roce 2011, však nebylo potvrzeno, že by děti, které jsou vychovávány v homosexuálních rodinách, byly vystaveny častěji šikaně svými vrstevníky. Nepotvrdilo se ani, že by tyto děti byly méně oblíbené než ostatní jejich kamarádi a spolužáci.

Většina výzkumů končí závěrem, že se gayové a lesby jako rodiče od heterosexuálů v ničem důležitém neodlišují, stejně jako se v žádném z významných charakteristik neliší ani děti v těchto rodinách vychovávané. S testováním validity rozšířeného předsudku, že gay rodičovství je pro děti škodlivé, se setkáváme v pracích otevřených odpůrců homoparenta-

lity, ale také ve výzkumech, které ve svých zjištěních hodnotí l/g rodičovství pozitivně. (Nedbálková, 2011, s. 41)

V této kapitole jsme se zaměřili na homosexuální rodinu, na možnosti založení homosexuální rodiny a představili jsme si některé dosavadní výzkumy zbývající se touto problematikou. Je zřejmé, že i homosexuálně orientovaní jedinci se touží stát rodiči, ale současná legislativa jim to u nás neumožňuje. Proto nás zajímalo, jaké názory na tuto problematiku má široká veřejnost. Tomuto se dále bude věnovat praktická část bakalářské práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 REALIZACE VÝZKUMU

V empirické části bakalářské práce jsme realizovali výzkum, který je orientovaný na zjištění názorů široké veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry. Výzkum byl prováděn pomocí dotazníkového šetření.

V praktické části jsme vycházeli z odborné literatury, a to z knihy Metody pedagogického výzkumu od Miroslava Chrásky z roku 2007.

5.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem této bakalářské práce bylo zjistit pozitiva a negativa výchovy dětí homosexuálními páry prostřednictvím názorů široké veřejnosti.

5.2 Hlavní a dílčí cíle bakalářské práce

V souladu s výzkumným problémem jsem stanovila cíl bakalářské práce. Hlavním cílem kvantitativního výzkumu je zjistit názory u široké veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry.

Dílčími cíli bylo zjistit:

- okruh respondentů dotazníkového šetření
- názor na homosexuální rodiny nejenom u nás
- jak si respondenti myslí, že se získává homosexuální orientace

5.3 Stanovení výzkumných otázek

Vzhledem ke stanoveným cílům jsem formuloval následující výzkumné otázky:

1VO: Jaký okruh respondentů odpovídal na dotazníkové šetření?

2VO: Jaký mají respondenti názor na homosexuální rodiny nejenom u nás?

3VO: Co si respondenti myslí o tom, že homosexuální jednotlivec si může adoptovat dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru?

4VO: Co respondenti považují za největší negativum takové výchovy?

5VO: Co respondenti považují za pozitivum homoparentálních rodin?

6VO: Kdo má podle respondentů větší předpoklad k harmonické výchově dítěte a mají mít vůbec homosexuální páry právo vychovávat děti?

7VO: Co si respondenti myslí o získávání homosexuální orientace?

5.4 Výzkumný soubor

Pro náš výzkum je nejvhodnější výzkumný soubor tvořený náhodným výběrem respondentů. Byla zvolena široká veřejnost České republiky.

Základní soubor: Široká veřejnosti

Výběrový soubor: Široká veřejnost volená náhodným výběrem

5.5 Druh a metody sběru dat

V bakalářské práci byl použit ke sběru dat kvantitativní výzkum, u kterého byla využita metoda dotazování a technika dotazníku. Podstatou kvantitativního výzkumu je zkoumání vztahu mezi proměnnými. Dotazník byl zvolen na základě potřeb výzkumu. V úvodu dotazníku žádáme respondenty o vyplnění podle jejich skutečných pocitů a názorů. Dotazník obsahuje celkem 23 otázek (viz. příloha PI), otázky jsou jak uzavřené, tak polouzavřené a i jedna otevřená, kde dáváme respondentům prostor pro vyjádření vlastního názoru. Prvních 6 otázek bylo identifikačních a zbývající otázky se týkají názorů a postojů respondentů k dané problematice.

Dotazníků bylo rozdáno celkem 150 v papírové podobě a dotazník byl rovněž umístěn na internet.

6 INTERPRETACE A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

V této kapitole si rozebereme jednotlivé výsledky v dotazníkovém šetření. Položek v dotazníku bylo 23, plus 4 otázky měly ještě své podotázky. Jak jsme se již zmínili v předchozí podkapitole, dotazníků bylo rozdáno v papírové podobě celkem 150 kusů. Zpět se nám vrátilo 106 kusů, což činí návratnost 71%. Dotazník byl mimo jiné umístěn na internetový portál www.vyplnto.cz a odtud nám přišlo celkem 56 kusů vyplněných dotazníků. Celkem počet vyplněných dotazníků, z kterých budeme čerpat, je 162 kusů.

Položka dotazníku č. 1 – Jakého jste pohlaví?

První položka v dotazníku byla informační a zajímalo nás zde pohlaví respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 1.

Jakého jste pohlaví?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Žena	123	76
Muž	39	24
CELKEM	162	100

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

Ze statického šetření vyplynulo, že mezi respondenty bylo 123 žen, což představuje 76 % a 39 mužů, což je 24 %. Dotazníky byly rozděleny relativně rovnoměrně mezi muže a ženy, ale větší návratnost byla od žen. To by se dalo vysvětlit i tím, že muži nejsou v téhle oblasti příliš spolehliví.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 2 – Jaký je Váš přibližný věk?

Druhá položka v dotazníku byla taky informační a zajímal nás zde přibližný věk respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 2.

Jaký je Váš přibližný věk?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
15 – 20	12	7
21 – 25	39	25
26 – 30	18	11
31 – 35	17	10
36 – 40	19	12
41 – 45	11	7
46 – 50	12	7
51 – 55	13	8
56 – 65	16	10
66 a více	5	3
CELKEM	162	100

Tabulka 2: Věk respondentů

Ze statického šetření vyplynulo, že nejpočetnější věkovou skupinou respondentů byli lidé ve věku od 21 do 25 let a to v počtu 39 osob (25 %). Dalo by se říci, že ostatní věkové skupiny byly zastoupeny rovnoměrně. Osob ve věku od 36 do 40 let bylo 19 (12 %), ve věku od 26 do 30 let bylo 18 osob (11 %), ve věkovém rozmezí 31 až 35 let 17 osob (10 %), ve věku od 56 do 65 let 16 osob (10 %), ve věku od 46 – 50 let bylo shodně s věkovým rozmezím 15 až 20 let 12 osob (7 %), ve věku od 41 do 45 let 11 osob (7 %) a nejméně zastoupenou skupinou byly osoby ve věku nad 65 let v počtu 5 osob (3 %). Dotazník byl rozmístěn co možno nejrovnoměrněji mezi všechny věkové skupiny.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 3 – Jaká je Vaše sexuální orientace?

Třetí položka v dotazníku byla taky informační a zajímala nás zde sexuální orientace respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 3.

Jaká je Vaše sexuální orientace?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Heterosexuální	147	91
Homosexuální	9	5
Bisexuální	6	4
CELKEM	162	100

Tabulka 3: Sexuální orientace respondentů

V rámci výzkumu byly respondenti tázáni i na svou sexuální orientaci. 147 respondentů (91 %) uvedlo, že jsou heterosexuální orientace, 9 respondentů (5 %) se přihlásilo k homosexuální orientaci a k bisexualitě se hlásilo 6 respondentů (4 %). Že nejpočetnější skupinou byli lidé heterosexuální orientace, se dá vysvětlit i tím, že mohli být mezi respondenty i více lidí homosexuální a bisexuální orientace, ale pouze se ke své orientaci nehlásí, i přesto, že byl dotazník zcela anonymní.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 4 – Jaký je Váš rodinný stav?

Čtvrtá položka v dotazníku byla taky informační a zajímal nás zde rodinný stav respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 4.

Jaký je Váš rodinný stav?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Svobodný/svobodná	31	19
Zadaný/zadaná	36	22
Ženatý/vdaná	79	49
Registrované partnerství	3	2
Rozvedený/rozvedená	10	6
Ovdovělý/ovdovělá	3	2
CELKEM	162	100

Tabulka 4: Rodinný stav respondentů

Ze statického šetření nám vyplynulo, že nejpočetnější skupinou, která se zúčastnila výzkumu, bylo nejvíce ženatých/vdaných respondentů v počtu 79 osob (49 %). Další hojně zastoupenou skupinou byli zadaní, celkem jich bylo 36 (22 %). O něco méně 31 (19 %) bylo svobodných. Výzkumu se zúčastnilo i 10 rozvedených osob (6 %). A shodně po 3 osobách (2 %) bylo ovdovělých a v registrovaném partnerství.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 5 – Jaký je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Pátá položka v dotazníku byla taky informační a zajímalo nás zde nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 5.

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Základní	21	13
Středoškolské s výučním listem	43	26
Středoškolské s maturitou	76	47
Vysokoškolské	22	14
CELKEM	162	100

Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

V této položce nás zajímalo nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. 76 respondentů (47 %) uvedlo jako své nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou. 43 respondentů (26 %) uvedlo, že středoškolské s výučním listem. A téměř shodně bylo vysokoškolsky vzdělaných – 22 respondentů (14 %) a se základním vzděláním – 21 respondentů (13 %).

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 6 – Jaký je Váš vztah k víře?

Šestá položka v dotazníku byla taky informační a zajímal nás zde vztah k víře respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 6.

Jaký je Váš vztah k víře?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Věřící	89	55
Ateista	32	20
Nečisté víry	41	25
CELKEM	162	100

Tabulka 6: Víra respondentů

Ze statického šetření vyplynulo, že nejvíce respondentů 89 bylo věřících (55 %). Dalších 41 respondentů (25 %) se přiznalo k nečisté víře, tj. že nevěří v Boha, ale v nějaké vyšší síly. A 32 respondentů (20 %) se hlásilo k ateismu.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 7 – Udržujete kontakt s jedincem homosexuální orientace?

Sedmá položka v dotazníku se již začala týkat informací okolo homosexuality. A zajímalo nás zde, zda respondenti udržují kontakt s jedincem homosexuální orientace. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 7.

Udržujete kontakt s jedincem homosexuální orientace?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	57	35
Ne	105	65
CELKEM	162	100

Tabulka 7: Udržování kontaktu respondentů s homosexuálním jedincem

Ze statického šetření vyplynulo, že 57 respondentů (35 %) udržuje kontakt s homosexuálním jedincem na rozdíl od 105 respondentů (65 %), kteří uvedli, že neudržují kontakt s jedincem homosexuální orientace. Bylo překvapující, že jen jedna třetina respondentů udržuje kontakt s homosexuálním jedincem, bylo očekáváno větší zastoupení, vzhledem k tomu, že už homosexualita v dnešní době není takové tabu a hlásí se k ní mnohem více osob.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 1.

Položka dotazníku č. 8 – Myslíte si, že je homosexualita vrozená či získaná?

V osmé položce nás zajímal názor respondentů, zda si myslí, že je homosexualita vrozená či získaná. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 8.

Myslíte si, že je homosexualit vrozená či získaná?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Vrozená	138	85
Získaná	24	15
CELKEM	162	100

Tabulka 8: Náзор respondentů na získání orientace

Ze statického šetření vyplynulo, že se 138 respondentů (85 %) domnívá, že je homosexualita vrozená, ale 24 respondentů (15 %) se domnívalo, že je homosexualita získaná.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 7.

Položka dotazníku č. 9 – Domníváte se, že i u homosexuálních párů dochází k rozdělení sociálních rolí?

V deváté položce nás zajímalo, zde se respondenti domnívají, jestli dochází i u homosexuálních párů k rozdělení sociálních rolí, tj. že jeden z partnerů zastává práci muže a druhý ženy. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 9.

Domníváte se, že i homosexuálních párů dochází k rozdělení sociálních rolí?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	125	77
Ne	37	23
CELKEM	162	100

Tabulka 9: Rozdělení sociálních rolí u homosexuálních párů dle respondentů

Ze statistického šetření nám vyplynulo, že 125 respondentů (77 %) se domnívá, že i u homosexuálních párů dochází k tradičnímu rozdělení sociálních rolí, zatímco 37 respondentů (23 %) uvedlo, že oni se nedomnívají, že by i u homosexuálních párů docházelo k rozdělení sociálních rolí.

S touto položkou již dále pracovat nebudeme, byla pouze informačního charakteru.

Položka dotazníku č. 10 – Kdo má podle Vás větší předpoklad k harmonické výchově dítěte?

V desáté položce byly respondenti tázáni na to, kdo podle nich má větší předpoklad k harmonické výchově, zda žena/muž samoživitel nebo lesbický/gay pár. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 10.

Kdo má podle Vás větší předpoklad k harmonické výchově?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Žena / muž samoživitel	118	73
Lesbický / gay pár	44	27
CELKEM	162	100

Tabulka 10: Lepší předpoklad k harmonické výchově dle respondentů

Ze statického šetření nám vyplynulo, že 118 respondentů (73 %) se domnívá, že větší předpoklady pro harmonickou výchovu dítěte má žena nebo muž samoživitel. A 44 respondentů (27 %) uvedlo, že podle nich by mohly mít větší předpoklady pro harmonickou výchovu dítěte lesbický nebo gay pár.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 6.

Položka dotazníku č. 11 – Myslíte si, že v České republice žijí homosexuální páry vychovávající děti, tzv. homoparentální rodiny?

V jedenácté položce byly respondenti tázáni na to, zda si myslí, že i v České republice žijí homosexuální páry vychovávající děti, tzv. homoparentální rodiny, například vychovávající dítě jednoho z partnerů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 11.

Myslíte si, že v České republice žijí homosexuální páry vychovávající děti?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	157	97
Ne	5	3
Celkem	162	100

Tabulka 11: Žijí v ČR homoparentální rodiny dle respondentů

Ze statického šetření nám vyplynulo, že 157 respondentů (97 %) si myslí, že i u nás žijí tzv. homoprentální rodiny. Jenom pouhých 5 respondentů (3 %) uvedlo, že si nemyslí, že by v České republice žily homosexuální páry vychovávající děti, např. vychovávající dítě jednoho z partnerů. U této položky nebylo zarážející, že tak hojný počet respondentů uvedl, že se domnívají, že i u nás žijí homoparentální rodiny, neboť je to téma v poslední době hodně zveřejňované a i v různých médiích se objevují takové rodiny.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 2.

Položka dotazníku č. 12 – Považujete za diskriminaci, že asistovaná reprodukce (umělé oplodnění) je umožněna jen heterosexuálním párům?

Ve dvanácté položce byly respondenti tázáni na to, zda považují za diskriminaci, že asistovaná reprodukce je umožněna jen heterosexuálním párům. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 12.

Považujete za diskriminaci, že asistovaná reprodukce je umožněna jen heterosexuálním párům?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	95	59
Ne	67	41
CELKEM	162	100

Tabulka 12: Dle respondentů, jestli je diskriminace, že je asistovaná reprodukce umožněna jen heterosexuálním párům

Ze statického šetření vyplynulo, že 95 respondentů (59 %) považuje za diskriminaci, že asistovaná reprodukce (umělé oplodnění) je umožněno jen heterosexuálním párům a 67 respondentů (41 %) uvedlo, že to nepovažují za diskriminaci. Bylo překvapující, že víc jak jedna třetina respondentů toto nepovažují za diskriminaci.

S touto položkou již dále pracovat nebudeme, byla pouze informačního charakteru.

Položka dotazníku č. 13 – Domníváte se, že by mohly být homosexuální rodiče dobrými rodiči?

Ve třinácté položce byly respondenti tázáni na to, zda si myslím, že by mohly být homosexuální rodiče dobrými rodiči. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 13.

Domníváte se, že by mohly být homosexuální rodiče dobrými rodiči?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	108	67
Ne	17	10
Nevím	37	23
CELKEM	162	100

Tabulka 13: Dle respondentů, zda by byli homosexuální rodiče dobrými rodiči

Ze statického šetření vyplynulo, že 108 respondentů (67 %) se domnívá, že by mohly být homosexuální rodiče dobrými rodiči. 17 respondentů (10 %) však tuto domněnku nedsílí a 37 respondentů (23 %) uvedlo, že neví, jestli by mohly být homosexuální rodiče dobrými rodiči.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 2.

Položka dotazníku č. 14 – Pokud byla Vaše odpověď záporná, tak proč by podle Vás nebyli dobrými rodiči?

Čtrnáctá položka byla doplňující k 13. položce dotazníku a byla to otevřená otázka. Zde měli respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli záporně, uvést proč by podle nich nebyli homosexuální rodiče dobrými rodiči. K této otázce se mělo vyjádřit 17 respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 14.

Pokud byla Vaše odpověď záporná, tak proč by podle Vás nebyli dobrými rodiči	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Rodiče = muž + žena	9	53
Chybný vzor rodičů	2	12
Neuvedeno	6	35
CELKEM	17	100

Tabulka 14: Dle respondentů, proč by homosexuální rodiče nebyli dobrými rodiči

K této položce se nakonec rozhodlo vyjádřit 11 respondentů ze 17, což představuje 65 %. Většina respondentů uvedla, že rodiči by podle nich měl být muž a žena, nikoliv rodiče stejného pohlaví. Dva respondenti uvedli, že homosexuální rodiče nedokáží dát dobrý základ do života a představu o životě dětem a že je to pro děti špatný vzor rodičů.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 4.

Položka dotazníku č. 15 – Dokážete si představit, že byste byli Vy vychovávaní homosexuálními rodiči?

V patnácté položce byly respondenti tázáni na to, zda si dokáží představit, že by oni byli vychovávaní homosexuálními rodiči. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 15.

Dokážete si představit, že byste byli Vy vychovávaní homosexuálními rodiči?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	58	36
Ne	104	64
CELKEM	162	100

Tabulka 15: Zda by si respondenti uměli představit, že by je vychovávali homosexuální rodiče

Ze statického šetření vyplynulo, že 58 respondentů (36 %) si dokáže představit, že by byli vychovávaní homosexuálními rodiči. Zatímco 104 respondentů (64 %) si nedokáže představit výchovu homosexuálními rodiči.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 2.

Položka dotazníku č. 16 – Myslíte si, že homosexuální páry jsou schopné vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry?

V šestnácté položce byly respondenti tázáni na to, zda si myslí, že i homosexuální páry jsou schopné vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 16.

Myslíte si, že homosexuální páry jsou schopné vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	104	64
Ne	58	36
CELKEM	162	100

Tabulka 16: Dle respondentů, zda dokáží homosexuální páry vytvořit dobré podmínky pro výchovu dětí

Ze statického šetření vyplynulo, že 104 respondentů (64 %) si myslí, že i homosexuální páry jsou schopné vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry. 58 respondentů (36 %) si myslím, že nejsou schopni vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 2.

Položka dotazníku č. 17 – Mají podle Vás homosexuální páry právo vychovávat děti?

V sedmnácté položce byly respondenti tázáni na to, jestli podle nich mají i homosexuální páry právo vychovávat děti. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 17.

Mají podle Vás homosexuální páry právo vychovávat děti?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	123	76
Ne	39	24
CELKEM	162	100

Tabulka 17: Dle respondentů, zda mají homosexuální páry právo vychovávat děti

Ze statistického šetření vyplynulo, že 123 respondentů (76 %) si myslí, že i homosexuální páry mají právo vychovávat děti. 39 respondentů (24 %) si naopak myslí, že by homosexuální páry neměly mít právo vychovávat děti.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 6.

Položka dotazníku č. 18 – Pokud ne, tak proč podle Vás ne?

Osmnáctá položka byla doplňující k předchozí otázce. Respondenti byly zde tázány na to, když podle nich nemají homosexuální páry mít právo vychovávat děti, proč si to myslí a měli na výběr ze čtyř odpovědí. K této položce se mělo vyjádřit 39 respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 18.

Pokud ne, tak proč podle Vás ne?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Sociální problémy v okolí dítěte	10	26
Postrádání klasického vzoru vztahu mezi mužem a ženou	24	61
Nepřipravenost okolí na takovou výchovu	4	10
Jiné	1	3
CELKEM	39	100

Tabulka 18: Dle respondentů, proč by neměli mít právo vychovávat děti

K této položce se mělo vyjádřit 39 respondentů a všichni se k ní taky vyjádřili, takže úspěšnost u této otázky byla 100%. 10 respondentů (26 %) uvedlo, že by se v případě takové výchovy mohly objevit sociální problémy v okolí dítěte. 24 respondentů (61 %) uvedlo, že by děti mohly postrádat klasický vzor vztahu mezi mužem a ženou. 4 respondenti (10 %) uvedlo, že podle nich není okolí připraveno na takovou výchovu. A jenom 1 respondent (3 %) uvedl možnost jiné, ale blíže už svou odpověď nespecifikoval.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 4.

Položka dotazníku č. 19 – Věděli jste, že osvojit dítě si může i homosexuální jednatel, pokud nevstoupí do registrovaného partnerství?

V devatenácté položce byly respondenti tázány na to, zda ví, že existuje možnost, aby si homosexuální jednatel osvojil dítě a to v případě, že nevstoupí do registrovaného partnerství. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 19.

Věděli jste, že osvojit dítě si může i homosexuální jedinec, pokud nevstoupí do registrovaného partnerství?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	30	19
Ne	132	81
CELKEM	162	100

Tabulka 19: Věděli respondenti o možnosti osvojení dítěte homosexuálním jedincem

Ze statistického šetření vyplynulo, že jenom 30 respondentů (19 %) bylo seznámeno s tím, že si osvojit dítě může i homosexuální jedinec a to v případě, že nevstoupí do registrovaného partnerství. 132 respondentů (81 %) ovšem o této možnosti vůbec nevědělo. Bylo překvapující kolik málo respondentů je seznámeno s možností osvojení dítěte homosexuálnímu jedinci, zatímco registrovanému páru ne.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 3.

Položka dotazníku č. 20 – Jaké podle Vás je, že homosexuální jedinec může adoptovat dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru?

Ve dvacáté položce byly respondenti tázáni na to, jaké podle nich je, že si homosexuální jedinec může adoptovat dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 20.

Jaké podle Vás je, že homosexuální jedinec může adoptovat dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Není to logické a spravedlivé	80	49
Je to zcela nesmyslné	72	45
Je to správné	10	6
CELKEM	162	100

Tabulka 20: Co říkají respondenti na možnosti osvojení dítěte homosexuálním jedincem a registrovaným párem nikoliv

Ze statistického šetření vyplynulo, že 80 respondentů (49 %) uvedlo, že to není podle nich logické a spravedlivé, že si homosexuální jednatel může osvojit dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru. 72 respondentů (45 %) uvedlo, že je to zcela nesmyslné. A jenom 10 respondentů (6 %) uvedlo, že je to správné.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 3.

Položka dotazníku č. 21 – Je podle Vás potřeba změna této legislativy?

V jednadvacáté položce byly respondenti tázáni na to, jestli je podle nich potřeba změna této legislativy. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 21.

Je podle Vás potřeba změna této legislativy?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano, je nutností	41	25
Spíše ano, byla by potřebná	104	64
Ne, není potřebná změna	12	8
V žádném případě by změna neměla být	5	3
CELKEM	162	100

Tabulka 21: Změna legislativy dle respondentů

Ze statistického šetření vyplynulo, že 41 respondentů (25 %) uvedlo, že je nutná změna této legislativy. 104 respondentů (64 %) uvedlo, že spíše ano, byla by potřebná. 12 respondentů (8 %) uvedlo, že není potřebná. A jenom 5 respondentů (3 %) uvedlo, že by v žádném případě neměla být změna této legislativy.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 3.

Položka dotazníku č. 22 – Myslíte si, že dítě vyrůstající v homosexuální rodině může mít problémy ve svém sociálním prostředí?

Ve dvaadvacáté položce byly respondenti tázáni na to, jestli si myslí, že dítě vyrůstající v homosexuální rodině může mít problémy ve svém sociálním prostředí. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 22.

Myslíte si, že dítě vyrůstající v homosexuální rodině může mít problémy ve svém sociálním prostředí?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	128	79
Ne	34	21
CELKEM	162	100

Tabulka 22: Problémy v sociálním prostředí dítěte dle respondentů

Ze statistického šetření vyplynulo, že 128 respondentů (79 %) si myslí, že může mít dítě vyrůstající v homosexuální rodině problémy ve svém sociálním prostředí. 34 respondentů (21 %) si to však nemyslí.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 6.

Položka dotazníku č. 23 – Pokud ano, uveďte konkrétní problémy podle Vás.

Třiadvacátá položka byla doplňující k dvaadvacáté a respondenti zde měli uvést konkrétní problémy, které podle nich může mít dítě vyrůstající v homosexuální rodině ve svém sociálním prostředí. K této položce se mělo vyjádřit 128 respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 23.

Pokud ano, uveďte konkrétní problémy podle vás.	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Posměch	37	47
Šikana	15	19
Chybné sociální role	7	9
Nepřípravenost okolí	9	12
Nezačlenění do kolektivu	2	3
Jiné	8	10
CELKEM	78	100

Tabulka 23: Konkrétní problémy dítěte dle respondentů

K této položce se mělo vyjádřit 128 respondentů, ale vyjádřilo se jich 78, což představuje 61 %. Respondenti nejvíce uváděli, jako možný problém ve svém sociálním prostředí u dítěte vychovávaného homosexuálními rodiči, posměch ze strany okolí, svých vrstevníků,

spolužáků a kamarádů. Jako další možný problém viděli šikanu. Dalším z častých problémů uváděli, že bude mít dítě problém ve svém životě se sociálními rolmi a začleněním do kolektivu. Často se také objevila odpověď, že okolí není na takovou výchovu připraveno.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 4.

Položka dotazníku č. 24 – Pokud dítě vyrůstá v homosexuální rodině, ovlivní to podle Vás jeho sexuální orientaci?

V čtyřicetipáté položce byly respondenti tázáni na to, zda si myslí, že pokud dítě vyrůstá v homosexuální rodině, zda to může ovlivnit jeho sexuální orientaci. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 24.

Pokud dítě vyrůstá v homosexuální rodině, ovlivní to podle Vás jeho sexuální orientaci?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	31	19
Ne	131	81
CELKEM	162	100

Tabulka 24: Ovlivnění sexuální orientace výchovou dle respondentů

Ze statistického šetření vyplynulo, že 131 respondentů (81 %) si nemyslí, že pokud dítě bude vyrůstat v homosexuální rodině, tak nebude nijak ovlivněna jeho sexuální orientace. 31 respondentů (19 %) si však myslí, že by mohla být ovlivněna jejich sexuální orientace.

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 7.

Položka dotazníku č. 25 – Souhlasili byste s osvojením dětí registrovaným párům?

V pětadvacáté položce byly respondenti tázáni na to, zda by souhlasili s osvojením dětí registrovaným párům. K této otázce byly následně dvě podotázky podle toho, co respondenti odpověděli. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 25.

Souhlasili byste s osvojením dětí registrovaným párům?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Ano	114	70
Ne	48	30
CELKEM	162	100

Tabulka 25: Souhlas nebo nesouhlas respondentů s osvojením dětí registrovaným párům

Ze statistického šetření vyplynulo, že 114 respondentů (70 %) by nebylo proti, kdyby si mohly i registrované páry osvojit dítě. 48 respondentů (30 %) by však stále nesouhlasilo s tím, aby si i registrované páry mohly osvojit děti.

S touto položkou již dále pracovat nebudeme, byla pouze informačního charakteru. Budeme ale pracovat s podotázkami k této položce.

Položka dotazníku č. 26 – Pokud jste odpověděli kladně, jaký je hlavní důvod Vší odpovědi?

Šestadvacátá položka byla doplňující k pětadvacáté položce a respondenti zde byli tázáni na to, pokud by souhlasili s osvojením dětí registrovaným párům, jaký je k tomu jejich hlavní důvod. K této položce se mělo vyjádřit 114 respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 26.

Pokud jste odpověděli kladně, jaký je hlavní důvod Vší odpovědi?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Homosexuální páry mají mít stejná práva jako heterosexuální páry	49	43
Bude méně dětí v ústavní péči	19	16
Je lepší homoparentální rodina než žádná rodina	34	30
Zatím nebyl výzkumy zjištěn negativní dopad na děti	10	9
Jiná možnost	2	2
CELKEM	114	100

Tabulka 26: Dle respondentů, proč by souhlasili s osvojením dítěte registrovaným párům

K této položce se mělo dále vyjádřit 114 respondentů a všichni se k ní vyjádřili, což představuje 100%. Ze statistického šetření vyplynulo, 49 respondentů (43 %) si myslí, že by homosexuální páry měly mít stejná práva jako heterosexuální páry. 19 respondentů (16 %) uvedlo, že alespoň bude méně dětí v ústavní péči. 34 respondentů (30 %) se domnívá, že je lepší homoparentální rodina než žádná rodina. 10 respondentů (9 %) uvedlo, že zatím nebyl výzkumy zjištěn negativní dopad na děti. A 2 respondenti (2 %) uvedli jinou možnost. Jeden z respondentů uvedl: „Pokud by pár prokázal svou „stabilnost“ - již delší dobu společné, bezproblémové soužití, poskytnutí kvalitního zázemí.“ Druhý respondent uvedl: „Kolikrát jsou lepší vztahy v homoparentální rodině, než v klasické rodině. A dětí by si více vážil.“

S touto položkou budeme dále pracovat ve výzkumné otázce 5.

Položka dotazníku č. 27 – Pokud jste odpověděli záporně, jaký je hlavní důvod Vší odpovědi?

Sedmadvacátá položka byla doplňující k pětadvacáté položce a respondenti zde byli tázáni na to, pokud by nesouhlasili s osvojením dětí registrovaným párům, jaký je k tomu

jejich hlavní důvod. K této položce se mělo vyjádřit 48 respondentů. Výsledky šetření jsou zaznamenány v tabulce 27.

Pokud jste odpověděli záporně, jaký je hlavní důvod Vší odpovědi?	Absolutní četnost	Relativní četnost %
Může být ovlivněna jejich sexuální orientace	3	6
Česká společnost na to není ještě připravená	9	19
Rodinu má tvořit žena, muž a dítě	26	54
Pro dítě je nezbytný mužský i ženský vzor	10	21
Jiná možnost	0	0
CELKEM	48	100

Tabulka 27: Dle respondentů, proč by nesouhlasili s osvojením dítěte registrovaným pářím

K této položce se mělo dále vyjádřit 48 respondentů a všichni se k ní vyjádřili, což představuje 100 %. Ze statistického šetření vyplynulo, že nejčastější odpovědí respondentů bylo, že rodinu má tvořit žena, muž a dítě, tuto možnost zvolilo 26 respondentů (54 %). 10 respondentů (21 %) si myslí, že pro dítě je nezbytný mužský i ženský vzor. 9 respondentů (19 %) uvedlo, že česká společnost není na takovou formu výchovy ještě připravená. 3 respondenti (6 %) uvedlo, že by mohla být ovlivněna sexuální orientace dítěte. A k poslední položce, která byla jiná možnost, se nikdo nehlásil.

S touto položkou již dále pracovat nebudeme, byla pouze informačního charakteru.

Položka dotazníku č. 28 – Chcete k této problematice sdělit nějaký svůj osobní názor?

Osmadvacátá položka byla poslední otázkou v dotazníku a respondenti měli možnost se ještě sami vyjádřit k této problematice. Této možnosti využilo 19 respondentů, což představuje 12% ze všech respondentů.

Většina respondentů, kteří se rozhodli sdělit svůj názor, mělo kladný názor na homosexualitu jako takovou.

Nejlepší názor byl respondenta, který vyjádřil, že homosexuální rodiče mohou být mnohem lepšími rodiči než heterosexuální, protože pro ně je mít dítě doslova vymodlená tužba a proto si dítěte více váží. A s tímto názor je potřeba souhlasit, protože tomu skutečně v praxi tak může být. Překvapující je tento názor také proto, že jej vyjádřila dívka ve věku 15-20 let, což je velmi překvapivé zároveň nesmírně potěšující, že už tak mladý člověk se dokáže dívat otevřeně na tuto problematiku a uvědomuje si to, na co mnozí ani nikdy nepomyslí a jen rovnou takovou výchovu kvůli předsudkům ostatních zavrhnou.

Další názory respondentů byly velmi podobné a respondenti se zde shodli na tom, že je určitě lepší homoparentální rodina, než kdyby mělo dítě vyrůstat v ústavu, na ulici nebo u rodičů, kteří své děti týrají a nestarají se tak, jak by měli. A že pokud se změní legislativa, změní se i nahlížení společnosti.

Objevily se ale také tři negativní názory respondentů, kteří uvedli, že podle nich by neměl mít možnost žádný homosexuál osvojit si dítě, neboť by mohl ovlivnit jeho výchovu v oblasti sexuality a dát mu špatný příklad do života.

6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

1VO: Jaký okruh respondentů odpovídal na dotazníkové šetření?

Tato výzkumná otázka se vztahovala rovnou k prvním sedmi položkám v dotazníku. Zajímalo nás zde, jaký okruh respondentů se zúčastnil výzkumného šetření. Ze statistického šetření nám vyplynulo, že se dotazníkového šetření zúčastnilo podstatně více žen než mužů, i když byl dotazník rozmístěn co možno nejrovnoměrěji mezi oboje pohlaví. Muži neměli takový zájem na jeho vyplnění. Ze statistického šetření nám rovněž vyplynulo, že respondentům bylo v průměru přibližně od 31 do 35 let. I když nejvíce zastoupenou věkovou kategorií byli respondenti ve věku od 24 do 25 let. Nejvíce respondentů bylo heterosexuální orientace, objevilo se jen velmi málo respondentů homosexuální nebo bisexuální orientace. To může být zapříčiněno i tím, že se někteří lidé, stále za svou orientaci stydí a i přes absolutní anonymitu dotazníku, se k ní nehlásí. Dotazníkového šetření se zúčastnilo nejvíce osob v manželském svazku, téměř polovina všech respondentů. Dále zde byli zastoupeni často svobodní a zadaní respondenti. Zaměřili jsme se rovněž i na vzdělání respondentů. Kde nám díky statistickému šetření vyplynulo, že téměř polovina ze všech re-

spondentů byli středoškolsky vzdělaní s maturitou. Zajímalo nás také, jestli jsou respondenti věřící, či nikoliv. Ze statistického šetření nám vyplynulo, že dvě čtvrtiny respondentů bylo věřících, jedna čtvrtina ateistů a zbývající čtvrtina byli respondenti, kteří věří v nějaké vyšší síly. Poslední, co nás zajímalo v této výzkumné otázce, bylo, zda respondenti udržují kontakt s jedincem homosexuální orientace. Pouhá jedna třetina respondentů uvedla, že ano a dvě třetiny neudržují. Což bylo docela zarážející, vzhledem k tomu, že už homosexualita není v dnešní době takové tabu a hlásí se ke své homosexuální orientaci stále více lidí a bylo očekáváno, že většina respondentů někoho takového zná.

2VO: Jaký mají respondenti názor na homosexuální rodiny nejenom u nás?

V této výzkumné otázce nás zajímal názor na homosexuální rodiny obecně. Nejprve však bylo potřeba zjistit, jestli si vůbec respondenti myslí, že existují takové rodiny i u nás. Téměř všichni respondenti ví, že i u nás žijí tzv. homoparentální rodiny. Jenom pouhých 5 respondentů uvedlo, že si myslím, že takové rodiny u nás v České republice nejsou. Dále jsme se respondentů v rámci této výzkumné otázky ptali na to, zda si myslí, že by mohli být homosexuální rodiče dobrými rodiči. Dvě třetiny respondentů uvedlo, že by podle nich mohli být i homosexuální rodiče stejně dobrými rodiči jako heterosexuální rodiče. Jenom pár respondentů uvedlo, že si to nemyslí a jedna čtvrtina uvedla, že neví, jestli by mohly být či nikoliv. Zajímalo nás rovněž, jestli si respondenti myslí, jestli jsou homosexuální páry schopné vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry. Tady bylo to zastoupení poměrně stejné jako u předchozí otázky, takže dvě třetiny respondentů uvedli, že si myslí, že by mohli vytvořit stejně dobré podmínky jako heterosexuální páry. A jedna třetina respondentů si to však nemyslí. V rámci této výzkumné otázky jsme také chtěli zjistit, jestli by si respondenti sami dokázali představit, že by byli oni vychovávaní homosexuálními rodiči. Tady už respondenti nebyli tak souhlasní jako u předchozích položek. Jenom jedna třetina respondentů uvedla, že si takovou výchovu dokáží představit, kdežto dvě třetiny respondentů si nedokáží představit, že by je vychovávali homosexuální rodiče. Tato výzkumná otázka by se dala shrnout tak, že větší část respondentů zastává názor, že i homosexuální rodiče by mohli být dobrými rodiči a zároveň, že by mohli vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry.

3VO: Co si respondenti myslí o tom, že homosexuální jednatlivec si může adoptovat dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru?

V této výzkumné otázce jsme se zaměřili na to, zda jsou respondenti seznámeni s možností osvojení dětí homosexuálním jedincům. Česká legislativa umožňuje osvojení dětí homosexuálnímu jedincovi, ale jakmile vstoupí do registrovaného partnerství, tak tuto možnost ztrácí a svým způsobem přichází o svá práva, která má před vstupem do tohoto partnerství. Tak jsme se respondentů ptali na to, zda vůbec o takovém znění v naší legislativě vědí a co na to říkají. Pouhých 30 respondentů vědělo o tom, že jednatlivec si může osvojit dítě, ale registrovaný pár již nikoliv. Proto jsme se respondentů ptali, co si o tom myslí. Polovina respondentů uvedlo, že to není logické a spravedlivé. Další již menší polovina uvedla, že je to zcela nesmyslné. A jenom 10 respondentů uvedlo, že to považují za správné. Následně jsme se respondentů zeptali, jestli by byla potřebná změna této legislativy. Větší část respondentů uvedla, že by byla potřebná změna, jenom pár respondentů uvedlo, že by nestáli o změnu této legislativy. Je docela znepokojující, kolik málo lidí zná českou legislativu v tomto směru. Možná by větší informovanost veřejnosti mohla změnit i názor a pohled na homosexuální rodiny.

4VO: Co respondenti považují za největší negativum takové výchovy?

V této výzkumné otázce jsme se zaměřili na to, co považují respondenti za negativum výchovy homosexuálními rodiči. Podle respondentů by děti mohly postrádat klasický vzor vztahu mezi mužem a ženou. Respondenti se rovněž domnívají, že v případě takové výchovy, by se mohly objevit sociální problémy v okolí dítěte. A to problémy v podobě posměchu ze strany okolí, spolužáků a vrstevníků. Častým problémem uváděli rovněž šikanu. Obávají se, že by děti mohli mít problém i se začleněním do kolektivu a se svými sociálními rolami. Respondenti si také myslí, že veřejnost ještě není připravena na takovou výchovu a proto ji hodnotí negativně. Pár respondentů se obávalo, že by mohla být ovlivněna i sexuální orientace dítěte.

5VO: Co respondenti považují za pozitivum homoparentálních rodin?

V této výzkumné otázce jsme se zaměřili na to, co respondenti považují za pozitivum výchovy homosexuálními rodiči. Za jednu z věcí, co považují za plus v případě takové výchovy je, že je podle respondentů lepší homoparentální rodina než žádná rodina. Dále považují za pozitivum, že by bylo podstatně méně dětí v ústavní péči. Jako pozitivum považují respondenti i to, že pro homosexuální rodiče, je touha po dítě tak silná a často nemožná, že v případě pokud by jim bylo dítě svěřeno, dokáží být lepšími rodiči a dítěte si více vážit než heterosexuální rodiče, neboť je to pro ně doslova vytoužené přání a dítě se pro ně stává středem světa.

6VO: Kdo má podle respondentů větší předpoklad k harmonické výchově dítěte a mají mít vůbec homosexuální páry právo vychovávat děti?

V této výzkumné otázce jsme se zaměřili na to, jaký mají respondenti názor na předpoklady harmonické výchovy. Podle respondentů má lepší předpoklady k harmonické výchově dítěte žena nebo muž samoživitel, tuto variantu zvolili dvě třetiny respondentů. Jenom jedna třetina uvedla, že lesbický nebo gay pár. Ale i tak, je množství respondentů, kteří si myslí, že homosexuální pár, potěšující. Neboť naše společnost je plná předsudků a ovlivněna názory ostatních občanů, že nebyl předpoklad takového zastoupení pro homosexuální páry. Dále nás v této výzkumné otázce zajímalo, jestli mají tedy podle respondentů homosexuální páry právo vychovávat děti. Pokud budeme vycházet z druhé výzkumné otázky, kde jsme se dozvěděli, že většina respondentů zastávala názor, že i homosexuální rodiče mohou být dobrými rodiči, mělo by být složení odpovědí podobné i s touto otázkou. A taky tomu tak je. Větší část respondentů uvedlo, že mají mít homosexuální páry právo vychovávat děti. Následně nás tedy zajímalo, jestli si respondenti myslí, že ale v takovém případě, by mohlo mít dítě problémy ve svém sociálním prostředí. A stejný počet respondentů, který zastával názor, že i homosexuální páry mají mít právo vychovávat děti, uvedl, že se mohou vyskytnout problémy v sociálním prostředí dítěte. Jaké konkrétní problémy by se mohly u dětí vyskytnout, jsme si již představili ve čtvrté výzkumné otázce.

7VO: Co si respondenti myslí o získávání homosexuální orientace?

V této výzkumné otázce jsme se zaměřili na názor respondentů, jak se získává homosexuální orientace. Jak jsme se již dozvěděli v teoretické části této bakalářské práce, vedou se stále spory o to, jestli je homosexualita vrozená či získaná. A tak nás zajímal pohled na tuto problematiku očima respondentů. Většina respondentů (138) si myslí, že je homosexualita vrozená. Tudíž se již se svou sexuální orientací rodíme. Pár respondentů ovšem uvedlo, že je podle nich homosexualita získaná a to například výchovou. Zajímalo nás tedy, jaký mají respondenti názor na to, zda by mohla být v případě výchovy dítěte homosexuálním párem ovlivněna jeho sexuální orientace. I zde většina respondentů (131) uvedla, že si nemyslí, že by taková výchova mohla ovlivnit sexuální orientaci dítěte. Ovšem je zajímavé, že v této položce si někteří respondenti ve svých tvrzeních odporovali. Když nejprve uvedli, že je homosexualita vrozená a následně pak uvedli, že může výchova homosexuálním párem ovlivnit sexuální orientaci dítěte a naopak. Ovšem rozdíly v názorech respondentů na tyto dvě položky nebyly předmětem zkoumání, ani dílčím cílem této bakalářské práce.

6.2 Doporučení pro praxi

Za odrazový můstek při dalších postupech můžeme považovat zjištění názorů široké veřejnosti v případě odstranění předsudků, které homosexuálně orientované jedince provádí.

Tato bakalářská práce by mohla být i podkladem pro tvorbu dalších materiálů například do sexuální výchovy nebo na další projekty. Bylo by potřeba, aby nauka o homosexualitě byla zavedena do každé sexuální výchovy na základní školách a aby i učitelé byly dostatečně seznámeni s touto problematikou. Větší informovanost veřejnosti, by vedla následně ke kladným přístupům k této problematice. A samozřejmě i potřebná změna legislativy by mohla změnit pohled veřejnosti na tuto problematiku. Jak jsme se dozvěděli z výzkumného šetření, spousta respondentů není seznámena vůbec s možnostmi výchovy dětí homosexuálními páry. Proto je nutné, aby se případně i další studenti a výzkumníci zabývali touto problematikou a se svými výsledky šetření seznamovali veřejnost. Dokud nebude veřejnost více informována o problematice homosexuality, nezmění se ani jejich názor na případnou výchovu dětí homosexuálními páry. Tato práce by mohla sloužit i jako podnět pro změnu současné situace, například pro změnu současné legislativy. Dále může tato práce sloužit i

samotným homosexuálním párům, aby se seznámili s pohledem široké veřejnosti na tuto problematiku.

Jistě by bylo za potřebí danou práci a soubor respondentů rozšířit a získat tak více objektivních výsledků, s kterými následně naložit v podobě přednášek na školách a jiných institucích, aby se změnil pohled veřejnosti. A následně se snažit dosáhnout, díky výsledkům, změně v legislativě. Jistě by nebylo od věci, kdyby se touto problematikou, i na základě výsledků šetření této bakalářské práce, začalo zabývat i více odborníků a časem by tak výsledkem mohlo být více odborné literatury na toto téma, neboť u nás není příliš mnoho literatury zabývající se přímo homosexuálními rodinami.

ZÁVĚR

V dnešní době se již spousta lidí veřejně přiznává ke své odlišné sexuální orientaci – homosexuální. Homosexualita jako taková není již v dnešní době u nás zas až takové tabu. Ale to o čem se v naší společnosti příliš nemluví v souvislosti s touto orientací, je právě výchova dětí homosexuálními páry. Toto téma se na povrch veřejnosti začalo dostávat až v posledních letech, poté co i homosexuální páry chtějí uplatňovat svá práva. Přesto se však setkáváme s mnohdy negativní postojem vůči těmto jedincům.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit názor široké veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry. Výsledků šetření bylo dosaženo kvantitativním výzkumem a metodou dotazníkového šetření. Odpovědi dotazovaných na jednotlivé položky byly v empirické části této bakalářské práce znázorněny v tabulkách pro lepší přehlednost. Následně bylo vyhodnoceno 7 výzkumných otázek.

Při dotazníkovém šetření byl překvapující zájem respondentů o tuto problematiku. Spousta z respondentů nemělo ani tušení, že homosexuální jedinec si může osvojit dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru, nebo že asistovaná reprodukce je umožněna jen heterosexuálním párům.

Pro větší význam pro praxi by bylo dobré daný výzkumný soubor ještě rozšířit a formulovat hypotézy.

A následně, jak jsme se již zmínili v kapitole 6.2, zavést výuku této problematiku – sexuální orientace - do všech základních škol do předmětu sexuální výchovy. A rovněž je potřeba seznámit s touto problematikou blíže širokou veřejnost a rozšířit jejich okruh informovanosti. Je smutné, že spousta lidí, homosexuální páry a jejich touhu po dítěti odsoudí, aniž by o tom věděli něco blíže. Společnost je většinou neznalá v legislativě, co se týče této problematiky a možná i proto, na homosexuální rodičovství nahlíží tak jak je tomu v dnešní době. I někteří respondenti vyjádřili názor, že pokud se změní legislativa, změní se i nahlížení veřejnosti na tuto problematiku a časem by to potom všem přišlo „normální“ a běžné a nehrozilo by ani dětem, takto vychovávaným, že budou mít problémy ve svém sociálním prostředí. Je to jistě téma na předměty zkoumání na ještě dlouhou dobu, ale je potřeba se těmto výzkumům blíže věnovat a dosáhnout změny – změny k lepšímu.

Pozitivním zjištěním však bylo, že většina respondentů by souhlasila s osvojením a adopcí dětí homosexuálními párům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRZEK, Antonín a Jaroslava PONĎELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, 1992. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia medica. ISBN 80-85526-03-4.
- [2] HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303-X.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [4] JANOŠOVÁ, Pavlína, 2008. *Dívčí a chlapecká identita: Vývoj a úskalí*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2284-9.
- [5] NEDBÁLKOVÁ, Kateřina, 2007. *Láska je láska... když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. Brno: GaTe. ISBN 978-80-239-9050-8.
- [6] NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011, 119 s. ISBN 978-80-7419-041-4.
- [7] POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 249 s. ISBN 978-80-210-5013-6.
- [8] PROCHÁZKA, Ivo, 2002. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD. ISBN 80-238-8850-1.
- [9] PUTNA, Martin C. *Homosexualita v dějinách české kultury*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2011, 494 s., [14] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-200-2000-0.
- [20] SEIDL, Jan a kolektiv. *Od žaláře k oltáři: Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Vyd. 1. Brno: Host, 2012, 584 s. ISBN 978-80-7294-585-6.
- [31] STEHLÍKOVÁ, Džamila, Ivo PROCHÁZKA a Jiří HROMADA, 1995. *Homosexualita, společnost a aids v ČR*. Praha: Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) v České republice
- [42] ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina a Pavel ČIŽINSKÝ, 2006. *Registrované partnerství pro začínající*. Brno: STUD. ISBN 80-239-7821-7.
- [53] UZEL, Radim a Miroslav MITLÖHNER, 2007. *Vybrané otázky lidské sexuality*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7041-609-9.

LEGISLATIVNÍ ZDROJ

- [64] ČESKO. Zákon č. 115 ze dne 26. Ledna 2006 o registrovaném partnerství. In: Sbírnka zákonů České republiky. ISBN 978-80-7208-962-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [75] <http://www.004.cz/>> Homosexualita> Vývoj v dějinách. *Internetový magazín 004.cz* [online] 4. 7. 2005 [cit. 2013-12-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.004.cz/vyvoj-v-dejinach>>
- [86] <http://www.004.cz/>> Homosexualita> Strčná fakta. *Internetový magazín 004.cz* [online] 2. 7. 2005 [cit. 2013-12-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.004.cz/strucna-fakta>>
- [97] <http://www.004.cz/>> Homosexualita> Biologické vlivy. *Internetový magazín 004.cz* [online] 22. 11. 2013 [cit. 2013-12-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.004.cz/biologicke-vlivy>>
- [108] <http://www.czso.cz/csu/>> *Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě* > Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/b53c647a39f0bf48c1257c0d004bfb4f/\\$FILE/csav102413opr.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/b53c647a39f0bf48c1257c0d004bfb4f/$FILE/csav102413opr.pdf)>
- [119] <http://gay.iniciativa.cz/>> *Historie SOHO a GI v ČR* > Dostupné z WWW: <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=5> Historie SOHO a GI v ČR>
- [20] <http://www.lama-web.cz/>> *Trocha historie* > Dostupné z WWW: <<http://www.lama-web.cz/llk/muzeum/historie.htm> Trocha historie>
- [21] <http://www.medicina.cz/>> První český zdravotnický portál > PondělíčkováMašlová > *Homosexualita* [online] 10. 4. 2000 [cit. 2013-12-29]. Dostupné z WWW:<http://www.medicina.cz/verejne/clanek.dsss_id=2466&s_rub=0&s_sv=1&s_ts=39416,35 >
- [22] <http://www.medicina.cz/>> První český zdravotnický portál > PondělíčkováMašlová > *Ženská homosexualita* [online] 10. 4. 2000 [cit. 2013-12-29]. Dostupné z WWW: <http://www.medicina.cz/verejne/clanek.dss?s_id=2466&s_rub=0&s_sv=1&s_ts=39416,35 >

- [23] <http://www.medicina.cz/>> První český zdravotnický portál> Pondělíčková-Mašlová > *Mužská homosexualita* [online] 10. 4. 2000 [cit. 2013-12-29]. Dostupné z WWW: <http://www.medicina.cz/verejne/clanek.dss?s_id=2466&s_rub=0&s_sv=1&s_ts=39416,35>
- [24] NEDBÁLKOVÁ, Kateřina, 2008. *Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a gay otců*. In Stud.cz [online]. 12.04.2008 [cit. 2013-12-29].
- [25] VLČKOVÁ, Ivana, 2007. *Výchova dětí homosexuálním párem* [online]. Vsetín. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://soc.nidm.cz/data/2007/14-3.pdf>. Středoškolská odborná činnost s právem státní jazykové zkoušky Vsetín. Vedoucí práce Šárka Sedláčková.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd.	A tak dále
Apod.	A podobně
AIDS	Z anglického Acquired Immune Deficiency Syndrome, česky Syndrom získaného selhání imunity
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
GI	Gay iniciativa
g/l	Gay a lesbická
GLL	Gay a lesbická liga
HIV	Z anglického Human Immunodeficiency Virus, česky Virus lidské imunitní nedostatečnosti
HRHO	Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů
ILGA	Mezinárodní sdružení gayů a leseb
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová
Mj.	Mimo jiné
ODS	Občanská demokratická strana
s.	Strana
Sb.	Sbírky
SOHO	Sdružení organizací homosexuálních občanů
SOÚ AV ČR (CVVM)	Sociologický ústav; Akademie věd České republiky (Centrum pro výzkum veřejného mínění)
Tj.	To je
Tzv.	Takzvané

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Pohlaví respondentů	54
Tabulka 2: Věk respondentů	55
Tabulka 3: Sexuální orientace respondentů	55
Tabulka 4: Rodinný stav respondentů	56
Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	57
Tabulka 6: Víra respondentů.....	57
Tabulka 7: Udržování kontaktu respondentů s homosexuálním jedincem.....	58
Tabulka 8: Názor respondentů na získání orientace	59
Tabulka 9: Rozdělení sociálních rolí u homosexuálních párů dle respondentů	59
Tabulka 10: Lepší předpoklad k harmonické výchově dle respondentů	60
Tabulka 11: Žijí v ČR homoparentální rodiny dle respondentů	60
Tabulka 12: Dle respondentů, jestli je diskriminace, že je asistovaná reprodukce umožněna jen heterosexuálním párům	61
Tabulka 13: Dle respondentů, zda by byli homosexuální rodiče dobrými rodiči.....	62
Tabulka 14: Dle respondentů, proč by homosexuální rodiče nebyli dobrými rodiči.....	62
Tabulka 15: Zda by si respondenti uměli představit, že by je vychovávali homosexuální rodiče.....	63
Tabulka 16: Dle respondentů, zda dokáží homosexuální páry vytvořit dobré podmínky pro výchovu dětí.....	64
Tabulka 17: Dle respondentů, zda mají homosexuální páry právo vychovávat děti	64
Tabulka 18: Dle respondentů, proč by neměli mít právo vychovávat děti	65
Tabulka 19: Věděli respondenti o možnosti osvojení dítěte homosexuálním jedincem.....	66
Tabulka 20: Co říkají respondenti na možnosti osvojení dítěte homosexuálním jedincem a registrovaným párem nikoliv	66
Tabulka 21: Změna legislativy dle respondentů	67
Tabulka 22: Problémy v sociálním prostředí dítěte dle respondentů.....	68
Tabulka 23: Konkrétní problémy dítěte dle respondentů	68
Tabulka 24: Ovlivnění sexuální orientace výchovou dle respondentů	69
Tabulka 25: Souhlas nebo nesouhlas respondentů s osvojením dětí registrovaným párům.....	70
Tabulka 26: Dle respondentů, proč by souhlasili s osvojením dítěte registrovaným párům.....	71

Tabulka 27: Dle respondentů, proč by nesouhlasili s osvojením dítěte registrovaným pářům.....	72
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

- [1] Dotazník na téma: Názory veřejnosti na výchovu dětí homosexuálními páry

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK NÁZORY NA VÝCHOVU DĚTÍ HOMOSEXUÁLNÍMI PÁRY

Dotazník na téma: NÁZORY VEŘEJNOSTI NA VÝCHOVU DĚTÍ HOMOSEXUÁLNÍMI PÁRY

*Prosím o vyplnění dotazníku pro mou závěrečnou bakalářskou práci. Poprosila bych Vás o vyplnění podle Vašich skutečných pocitů a názorů. U otázek s více možnostmi odpovědí, uvádějte vždy jen jednu odpověď, která je Vám nejbližší. Předem mnohokrát děkuji. **KNAPOVÁ Alena***

1. Jakého jste pohlaví?

- Žena*
- Muž*

2. Jaký je Váš přibližný věk?

- 15 – 20*
- 21 – 25*
- 26 – 30*
- 31 – 35*
- 36 – 40*
- 41 – 45*
- 46 – 50*
- 51 – 55*
- 56 – 65*
- 66 a více*

3. Jaká je Vaše sexuální orientace?

- Heterosexuální*
- Homosexuální*
- Bisexuální*

4. Jaký je Váš rodinný stav?

- Svobodný/svobodná*
- Zadaný/zadaná*
- Ženatý/vdaná*
- Registrované partnerství*
- Rozvedený/rozvedená*
- Ovdovělý/ovdovělá*

5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní*
- Středoškolské s výučním listem*
- Středoškolské s maturitou*
- Vysokoškolské*

6. Jaký je Váš vztah k víře?

- Věřící*
- Ateista*
- Nečisté víry (nevěřím v Boha, ale v nějaké vyšší síly)*

7. Udržujete kontakt s jedincem homosexuální orientace?

- Ano*
- Ne*

8. Myslíte si, že je homosexualita vrozená či získaná?

- Vrozená*
- Získaná*

9. Domníváte se, že i u homosexuálních párů dochází k rozdělení sociálních rolí (jeden z partnerů zastává práci muže a druhý ženy)?

- Ano*
- Ne*

10. Kdo má podle Vás větší předpoklad k harmonické výchově dítěte?

- Žena/muž samoživitel*
- Lesbický/gay pár*

11. Myslíte si, že v České republice žijí homosexuální páry vychovávající děti, tzv. homoparentální rodiny? (např. vychovávající dítě jednoho z partnerů)

- Ano*
- Ne*

12. Považujete za diskriminaci, že asistovaná reprodukce (umělé oplodnění) je umožněna jen heterosexuálním párům?

- Ano*
- Ne*

13. Domníváte se, že by mohly být homosexuální rodiče dobrými rodiči?

- Ano*
- Ne*
- Nevím*

13.1. Pokud byla Vaše odpověď záporná, tak proč by podle Vás nebyli dobrými rodiči?

.....
.....

14. Dokážete si představit, že byste byli Vy vychováváni homosexuálními rodiči?

- Ano*
- Ne*

15. Myslíte si, že homosexuální páry jsou schopné vytvořit stejné podmínky pro výchovu dětí jako heterosexuální páry?

- Ano*
- Ne*

16. Mají podle Vás homosexuální páry právo vychovávat děti?

- Ano*
- Ne*

16.1. Pokud ne, tak proč podle Vás ne?

- Sociální problémy v okolí dítěte*
- Postrádání klasického vzoru vztahu mezi mužem a ženou*
- Nepřipravenost okolí na takovou možnost výchovy*
- Jiné*

.....
.....

17. Věděli jste, že osvojit dítě si může i homosexuální jedinec, pokud nevstoupí do registrovaného partnerství?

- Ano*
- Ne*

18. Jaké podle Vás je, že homosexuální jedinec může adoptovat dítě na rozdíl od homosexuálního registrovaného páru?

- Není to logické a spravedlivé*
- Je to zcela nesmyslné*
- Je to správné*

19. Je podle Vás potřeba změna této legislativy?

- Ano, je nutností*
- Spíše ano, byla by potřebná*
- Ne, není potřebná změna*
- V žádném případě by změna neměla být*

20. Myslíte si, že dítě vyrůstající v homosexuální rodině může mít problémy ve svém sociálním prostředí?

- Ano*
- Ne*

20.1. Pokud ano, uveďte konkrétní problémy podle Vás.

.....
.....

21. Pokud dítě vyrůstá v homosexuální rodině, ovlivní to podle Vás jeho sexuální orientaci?

- Ano*
- Ne*

22. Souhlasili byste s osvojením dětí registrovaným pářům?

- Ano*
- Ne*

22.1. Pokud jste odpověděli kladně, jaký je hlavní důvod Vaší odpovědi?

- Homosexuální páry mají mít stejná práva jako heterosexuální páry*
- Bude méně dětí v ústavní péči*
- Je lepší homoparentální rodina než žádná rodina*

- Zatím nebyl výzkumy zjištěn negativní dopad na děti*
- Jiná možnost*

.....
.....

22.2. Pokud jste odpověděli záporně, jaký je hlavní důvod Vaší odpovědi?

- Může být ovlivněna jejich sexuální orientace*
- Česká společnost na to ještě není připravená*
- Rodinu má tvořit žena, muž a dítě*
- Pro dítě je nezbytný mužský i ženský vzor*
- Jiná možnost*

.....
.....

23. Chcete k této problematice sdělit nějaký svůj osobní názor?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....